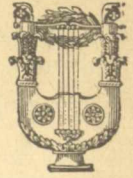

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕΤΑ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ· ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΙΚΗ· ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗ· ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ· ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ· ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

Π. Ι. Σ.

ΠΡΟΑΥΛΗΜΑΤΑ

Αίλιανός ἐν τῇ Ποικίλῃ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ (Ζ, 15), μνημονεύει ὅτι οἱ Μυτιληναῖοι σφόδρα ἐξοργισθέντες διὰ τὴν ἀποστασίαν καὶ παρασπονδίαν τῶν συμμάχων αὐτῶν συνεσκέπτοντο, τίνι τρόπῳ νὰ ἐπιβάλωσι κατ' αὐτῶν τὴν βαρυντάτην τῶν πονῶν. Ὡς τοιαύτην δ' ἐπέβαλον, ἵνα οἱ παῖδες αὐτῶν **μὴ διδάσκωνται Μουσικὴν, μηδὲ μανθάνωσι γράμματα!**

Ἡ αὐστηροτάτη αὕτη τῶν συμπατριωτῶν τῆς Σαπφουῆς πολιτεία καταδεικνύει ἐναργέστατα, ὅτι ἡ ἠθοποιὸς καὶ ἔθνοποιὸς μουσικὴ τοσοῦτον παρὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων ἠγαπᾶτο καὶ ἐξετιμᾶτο, ὥστε ἡ στέρησις αὐτῆς νὰ θεωρῆται, τοῦτ' αὐτό, ἀλγεινοτάτη καὶ ἐπαίσχυντος, ἀφ' οὗ μάλιστα οἱ ἄμμοιροι μουσικῆς παιδεύσεως ἐθεωροῦντο παρ' αὐτῶν **θηριώδεις, ἀγροικώδεις καὶ βοσκηματώδεις.**

Καὶ ὄντως, ἂν ἐπισκοπήσωμεν τὰς ἐνδόξους τῆς προγονικῆς σοφίας καὶ τέχνης σελίδας, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ Μουσικὴ ὑπῆρξεν ὁ σπουδαιότατος τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ στολισμὸς καὶ ὁ λαμπρότατος τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ στερεώματος φωτεινὸς ἀστήρ. Διὰ τῆς μάγου τέχνης τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα ἐξεδηλώθη ὑπὸ τὴν εὐγενεστάτην καὶ τὴν ἐλκυστικωτάτην αὐτοῦ μορφήν. Μετὰ τῶν νόμων ἰδίᾳ τῆς πολιτείας συνδεθεῖσα ἐνεθρονίσθη ἡ θεία τέχνη ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς θρησκευτικοῦ, ἠθικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ἐδάφους. **Οὐράνιον ὄντως πολίτευμα καὶ πνευματικὸν τῆς ἐλληνικῆς διανοίας θυμίαμα,** ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὴν ὁ Μ. Βασίλειος.

Ὅθεν καὶ οὐδόλως παράδοξον, ἂν ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ Περικλέους διὰ **Οιδίποδας** καὶ **Φοινίσσας**, διὰ **Μηδείας** καὶ **Ἡλέκτρας**, διὰ κλασικὰ δηλονότι μελοδράματα τοῦ Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου, πλείονα ἐδαπάνῃ χρήματα παρὰ διὰ στρατεύματα καὶ διὰ πολέμους. Ὁ δὲ ἐξανθρωπιστικὸς ἐλληνικὸς πολιτισμὸς διεδίδετο εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας οὐχὶ διὰ τῆς κτηνώδους τῶν ὄπλων βίας, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐθνοποιῶν ἐλληνικῶν γραμμῶν καὶ διὰ τῆς ἐξημερούσης τὰς ψυχὰς ἐλληνικῆς μουσικῆς.

Ἄλλὰ μὴ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βυζαντιακοῦ ἐλληνισμοῦ ἡ Μουσικὴ δὲν ὑπῆρξε τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς μουσικοφιλίας καὶ τῆς πνευματικῆς τῶν βυζαντινῶν ἡμῶν Πατέρων ὑπεροχῆς; Κατὰ τοὺς πρώτους ἰδίᾳ αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ διαπρεπέστατοι τῶν Πατέρων τῆς ἐλληνικῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν οἱ πλέον διαπρῶσοι κήρυκες καὶ ἔνθεοι τῆς μουσικῆς

ιδέας απόστολοι. Κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον, διὰ τῆς μουσικῆς συμφωνίας καὶ ἁρμονίας παρέχεται τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, ἡ **χριστιανικὴ ἀγάπη**, ἣτις συναρμύζει οὕτω πρὸς τὸν σύνδεσμον καὶ πρὸς τὴν ἔνωσην τὸν λαόν. Ἡ ἐπὶ τῶν δυτικῶν δὲ καὶ σλαβικῶν λαῶν τῆς βυζαντιακῆς μουσικῆς εὐεργετικὴ ἐπίδρασις τυγχάνει πλέον πασίγνωστος. Τίς ἀγνοεῖ τὴν αἰτίαν τῆς εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐπιστροφῆς τῶν Ρώσων; Μὴ καὶ αὐτὸ τὸ ἡδυφωνότατον **Ἐκκλησιαστικὸν μουσικὸν Ὀργανον** τῶν δυτικῶν καὶ τῶν διαμαρτυρομένων Ἐκκλησιῶν, ὅπερ παρέσχε σπουδαίαν ἐπίδοσιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς μουσικῆς τῆς Δύσεως, τῆς κατασκευῆς τῶν πολυτοικίλων κλειδοκυμβάλων καὶ τῶν θανασιῶν ἁρμονίων τῶν νεωτέρων χρόνων, δὲν εἶνε ἐπιπόνημα καθαρῶς βυζαντιακόν; Τὸ οὐ δὲ ἡ μάγος τοῦ Ὁρφέως τέχνη καὶ εἰς τοὺς προγόνους τῶν συγχρόνων πεπολιτισμένων λαῶν διὰ τῶν Ἑλλήνων διεδόθη δεικνύει οὐ μόνον καὶ ἡ παρ' αὐτοῖς χρῆσις τῆς ἑλληνικῆς λέξεως **Μουσική** (*Musique, Musica, Musik*), ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ τὰς γηγασίας τῶν προγόνων ἡμῶν μουσικὰς θεωρίας παιδεύσις καὶ μόρφωσις αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ τῆς νεωτέρας τέχνης. Ὁ σοφὸς τοῦ ἐν Δειριά Παρεπιστημίῳ καθηγητῆς τῆς ἀρχαίας μουσικῆς Oskar Paul ἀπὸ τῆς καθηγητικῆς αὐτοῦ ἔδρας διεκήρυξε τάδε τὰ βαρυσήμαντα: «**Ἄν μὴ διεσώζοντο ἐκ τῆς ἀρχαιότητος τὰ ὀλίγα ἀποσπάσματα τῶν ἑλλήνων μουσικῶν συγγραφέων, σήμερον δὲν θὰ ὑπῆρξεν εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ· διότι ἐν ἐκείνοις εὕρισκονται τὰ σπέρματα καὶ τῆς θεωρητικῆς καὶ τῆς ὀργανικῆς καὶ φωνητικῆς μουσικῆς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων**¹». Ὁ δὲ Τιτὰν τῆς νεωτέρας τέχνης γερμανὸς μελοποιὸς Ριχάρδος Βάγνερ «**Ἀδύνατον, βροντοφωνεῖ, ἀδύνατον νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὴν νεωτέραν τέχνην χωρὶς πρότερον ν' ἀναδράμωμεν πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων. Ἡ νεωτέρα, ὡς ἀλυσόδετος κρίκος, ἔχει τὰς πηγὰς αὐτῆς ἐξ ἐκείνης**²».

Ὁ δὲ δαφροστεφὴς γάλλος συγγραφεὺς Ἐρρίκος Λαυοῖα ἐν τῇ πρὸς τὴν ἑλληνίδα Ἀθηναῖαν Σερεμέτη ἐπιστολῇ αὐτοῦ γράφει πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τάδε: «**Τέκνα τῆς Ἑλλάδος μάλλον ἢ τῆς Ρώμης, ἀγαπῶμεν πάντοτε τὴν ὑμετέραν Πατρίδα, τὰς τέχνας καὶ τὸ πνεῦμά της, διότι οὐδέποτε ἐπαύσαμεν ἀγαπῶντες τὸ καλόν. Ἐὰν διὰ τῆς μεταφράσεως, δι' ἧς θὰ ἐξωραΐσητε τὸ ἔργον μου, θὰ εὐτυχῆσω νὰ διδάξω ὀλίγα τινὰ τοὺς Ἑλληνας ἐκείνους, ὧν οἱ πρόγονοι τοσαυτὰ μ' ἐδίδαξαν, θὰ ὀφείλω ὑμῖν χαρὰν γλυκύτεραν πάσης ἄλλης, τὴν χαρὰν υἱοῦ, ἀποδίδοντος τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ μέρος τῶν ἀγαθῶν, δι' ὧν παρ' αὐτῆς εὐεργετήθη**» (Λαυοῖα «**Ἱστορία Μουσικῆς**», ἐν σελ. 5' καὶ ἐξῆς).

Ἄλλ' ἡ οὕτω πομπωδῶς ἐξυμνουμένη μουσικὴ τῶν προγόνων ἡμῶν δὲν εὕρισκεται δυστυχῶς παρ' ἡμῖν τοῖς ἀπογόνους εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ τιμητικὴν θέσιν. Καὶ τοῦτο συμβαίνει, ἐν ᾧ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐξαιρετικῶς ὅλως κατέχει τὸ πλουσιώτατον μουσικὸν ὕλικόν ἐξ ἀπάντων τῶν λαῶν τῆς ὑψηλίου, τὰς γεγραμὰς δηλονότι **ἐκκλησιαστικὰς μελωδίας** καὶ τὰ θελκυτικὰ αὐτοῦ **ἐθνικὰ δημοτικὰ ἄσματα**. Διὰ τοιοῦτον τὰ τῆς ἀμουσίας καὶ τῆς κακομουσίας νέφη νὰ ἐπισκοτιζῶσι τόσον οἰκτρῶς τὸν ἑλληνικὸν μουσικὸν ὄριζοντα; Αἱ αἰτίαι εἶνε πολλά, ἐξ ὧν ἡ σπουδαιοτάτη εἶνε ἡ ἑλλειψις τῆς παιδαγωγικῆς μουσικῆς ἐκ τῶν συγ-

χρόνων ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων, καὶ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων, παρ' οἷς μουσικὴ καὶ γυμναστικὴ ἐκ παραλλήλου παρεῖχον τὸ ψυχικὸν καὶ τὸ σωματικὸν κάλλος τῇ παιδευομένῃ νεολαίᾳ. Γνωστὸν δ' ὅτι μόνον ἐπὶ πνευματικοῦ ἐδάφους ἡ τέχνη δύναται νὰ λάβῃ ἰδανικὴν ἐπίδοσιν.

Ἄλλὰ καὶ ἕτερος σπουδαῖος ἐπίσης λόγος εἶνε ἡ παντελῆς σχεδὸν ἑλλειψις καὶ ἐνὸς καταλλήλου μουσικοῦ δημοσιογραφικοῦ ὄργανου, ὅπερ, ἀπὸ περιοπῆς συντασσόμενον, νὰ ἐξυπηρετῇ ὅπωςδήποτε τελεσφόρως τὰς κατεπειγούσας μουσικὰς ἀνάγκας μᾶς τόσον πολυτίμου ἐθνικῆς μουσικῆς κληρονομίας. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὴν γνωστὴν ἀθηναϊκὴν **Φόρμιγγα**, σύμπας ὁ ὑπὸ τὴν ὑψηλίου ἑλληνικὸς πληθυσμὸς στερεῖται καταλλήλου δημοσιογραφικοῦ μουσικοῦ ὄργανου.

Διὸ, ἐρειδόμενος ἐπὶ τῶν εἰκοσαετῶν ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς προσπαθειῶν μου, θάρρος δὲ καὶ δύναμιν ἐξ αὐτῶν ἀντλῶν πρὸς θεραπείαν τῆς σπουδαίας ταύτης ἑλλείψεως ἔλαβον παρὰ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος εἰκονογραφημένου μουσικοῦ Περιοδικοῦ.

Τὸ Περιοδικὸν θὰ περιλαμβάνῃ δύο διακεκριμένα μέρη (σελίδες 16—32):

α) Τὸ **Μουσικολογικὸν** καὶ β) τὸ **Ἄσματολογικόν**.

Ἐν τῷ Μουσικολογικῷ μέρει θὰ δημοσιεύωνται διάφορα μουσικοφιλολογικὰ ἄρθρα ὑπὸ εἰδικῶν καλῶν, ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀρχαίαν, τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν μουσικὴν. Προτείνουσαν ἐν αὐτῷ θέσιν θὰ κατέχωσιν αἱ πραγματεῖαι περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ δημοτικῶν ἁσμάτων, περὶ τῆς λαϊκῆς ὀργανικῆς μουσικῆς, μετὰ καταρτισμοῦ πλήρους καταλόγου τῶν ἐπιτοπίως σφραγισμένων δημοτικῶν μουσικῶν ὀργάνων, περὶ τῆς ἑλληνικῆς ὀρχήσεως μετὰ τῶν ποικίλων εἰδῶν τῶν ἐθνικῶν χορῶν, περὶ τῶν ξενοφώνων ἑλληνικῶν δημοτικῶν ἁσμάτων, τῶν παρὰ τῶν ξενόφωνων ἑλλήνων ἀδομένων, ὡς καὶ περὶ τῆς σχολικῆς μουσικῆς. Θὰ περιλαμβάνηται ἐπίσης καὶ γλώσσων Ἑλλήνων ἀδομένων, ὡς καὶ περὶ τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Θὰ περιλαμβάνηται ἐπίσης καὶ ἅπαντα ἡ μουσικὴ ἐργασία τῶν νεωτέρων ἑλλήνων μουσικῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν μουσικῶν Σωματείων, ἀπασα ἡ μουσικὴ διαγωνισμῶν, ὡς καὶ μελέται περὶ τῆς μουσικῆς τῶν συνοίκων λαῶν (Τούρκων, Ἀρμενίων, Βουλγάρων, Ἀλβανῶν κτλ.). Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι δὲν θὰ παραλείπηται καὶ ἡ σοφὴ μουσικὴ κίνησις τῆς Δύσεως, ἣτις, κρατοῦσα νῦν τὰ σκῆπτρα τῆς συγχρόνου μουσικῆς θεωρίας καὶ πράξεως, θέλει μεγάλως συντελέσει εἰς τὴν μουσικὴν διαμόρφωσιν τῆς νέας ἑλληνικῆς γενεᾶς. Ἐν γένει δ' εἰπεῖν, τὸ μῆμα τοῦτο θὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ἐλεύθερον βῆμα διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας καλόν τι καὶ ὠφέλιμον διὰ τὴν μουσικὴν νὰ γράψωσιν, ἐξαιρουμένων τῶν καθαρῶς τεχνικῶν ζητημάτων, ὧν ἡ πραγματεύσις θὰ ἐπιφυλάσσηται μόνον εἰς εἰδικοὺς καλὰ μους.

Ἐν δὲ τῷ Ἄσματολογικῷ μέρει θὰ δημοσιεύωνται διάφορα φωνητικῆς καὶ ὀργανικῆς μουσικῆς πρωτότυπα μουσοργήματα, παρασκευασμένα διὰ τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς διεθνούς γραμμικῆς παρασημαντικῆς (εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς). Εὐνόητον δ' ὅτι ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τὰ πρωτότυπα ἑλληνικὰ ἄσματα (ἀρχαῖα, ἐκκλησιαστικά, δημοτικά, χορικά δραμάτων, σχολειακά, μελοδραματικά κτλ.) θὰ καταλάβωσι προτείνουσαν θέσιν, οὕτως ὥστε εὐχερῶς νὰ χρησιμοποιῶνται καὶ διὰ τῶν ἐν χρήσει ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν οἰκογενείαις μουσικῶν ὀργάνων. Ἐπίσης θὰ περιλαμβάνωνται καὶ χαρακτηριστικὰ μελοργήματα ἐκ τῆς μουσικῆς τῶν συνοίκων λαῶν, ὡς καὶ ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα μελοδραμάτων, χορικῶν ἁσμάτων, τεμάχια πρὸς κλειδοκύμβαλον καὶ πρὸς ἄλλα ὄργανα ἐκ τῶν διασημοτάτων εὐρωπαϊκῶν μουσοργῶν.

Διὰ δὲ τῶν εἰδικῶν αὐτοῦ συνεργατῶν, συνισταμένων ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἑλλήνων καὶ ξένων μουσικῶν, μουσικολόγων καὶ λογίων, τὸ ἡμέτερον Περιοδικὸν θὰ παρακολουθῇ τὴν παγκόσμιον ἐν γένει μουσικὴν κίνησιν, ὥστε νὰ φέρῃ εἰς γόνιμον ἐπικοινωνίαν καὶ ἀμοιβαίαν γνωριμίαν τοὺς μουσικοὺς τῆς Δύσεως μετὰ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰνάπαυιν τοὺς τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τῆς Δύσεως.

Τὸ ἡμέτερον Περιοδικόν, εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις ἐρειδόμενον, ἐκδοθήσεται, τό γε νῦν, ἅπαξ τοῦ μηνὸς μετ' ἐκτάκτων ἐνίοτε παραρτημάτων. Ἄλλ' ἂν ἡ εὐμένεια τῶν ὁμογενῶν ἤθελε περιβάλλει αὐτὸ καὶ δι' ἐνθαρρυντικῆς ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς ὑποστηρίξεως, ἐκδοθήσεται καὶ κατὰ δεκαπενθημερίαν, βραδύτερον δ' ἴσως καὶ καθ' ἑβδομάδα.

1. Προλεγόμενα Ἄν. Μάλτου ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Ἱστορίας τῆς μουσικῆς Weitzmann (Ἀθήναι, 1893).

2. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐκφράζεται καὶ ὁ Köstlin ἐν τῇ «Ἱστορία τῆς Μουσικῆς» (ἴδε μεταφράσιν Ἄν. Μάλτου ἐν σελ. 11): «Ὅσον καὶ ἂν διαφέρῃ ἡ νεωτέρα μουσικὴ τέχνη ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀναπτυχθείσης, αἱ ρίζαι ὅμως αὐτῆς εὕρισκονται ἐν Ἑλλάδι· καὶ τῷ ὄντι ἡ νεωτέρα μουσικὴ συνάπτεται μετὰ τῆς ἑλληνικῆς πολὺ ἀμεσώτερον ἢ πᾶσα ἄλλη τέχνη μετὰ τῆς προκατόχου ἐν τῇ ἀρχαιότητι.»

Θὰ χρησιμεύσῃ δὲ ἡ μάγος τέχνη ἀναμφιβόλως καὶ ὡς πολύτιμον ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ συμπνοίας μέσον εἰς τοὺς διαφόρους συνοίκους λαοὺς τῆς ὀθωμανικῆς Πατρίδος, ἔνθα πάντες ὑπὸ φιλελεύθερον συνταγματικὸν πολίτευμα ὀφείλομεν ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ ὁμοιοίᾳ νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ προαγάμεθα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς προόδου καὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Μετὰ τοιοῦτον λοιπὸν προγράμματος εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς μουσικὸν ὀρίζοντα ἐμφανιζόμενοι ἐξαιτούμεθα τὴν εὐμενῆ καὶ πρόθυμον τῶν φιλογενῶν καὶ φιλομούσων ὁμογενῶν συναίτησιν. Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἐν τῇ μουσικῇ ἐμφωλεύει ἡ ἀκραιφνὴς ἐθνικὴ ψυχὴ, αἱ ἐθνικαὶ παραδόσεις καὶ τὰ ἐθνικὰ ιδεώδη. Αἱ αὐτῆς διατηροῦνται ἄγρυπνον τὸ συναίσθημα τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀμοιβαίας οἰκειότητος καὶ διαρρηγνύται ὁ φραγμὸς ὁ τὰς κοινωνικὰς τάξεις διαχωρίζων. Ἄλλοι λαοὶ παρὰ τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων μαθόντες ἄλλοτε νὰ ψελλίζωσι τὸ ὄνομα τῆς Μουσικῆς ἤδη ὑπερηκόμισαν ἡμᾶς σημαντικῶς. Καλὴν λοιπὸν θὰ εἶνε, δημιουργουμένης ἐθνικῆς μουσικῆς συνειδήσεως ἡ θεία τέχνη ν' ἀχθῆ πλησιέστερον πρὸς τὴν ἐθνικὴν τοῦ Ἑλληνος ψυχῆν, ὅπως καταστῆ καὶ πάλιν στοιχεῖον ἀνυψώσεως καὶ πνευματικῆς ἐπιρρώσεως τοῦ ἡμετέρου Γένους.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐστήριξαν τὴν μεγίστην σπουδαιότητα περὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ εὐημερίας τῆς πολιτείας ἐπὶ τῆς μουσικῆς. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ παραθέσωμεν δύο μόνον χωρία. Ὁ Πλάτων πᾶσαν τὴν ἀγωγὴν στηρίζει ἐπὶ τῆς μουσικῆς καὶ τῆς γυμναστικῆς γράφων ἐν τῇ Πολιτείᾳ (Α', III σελ. 401)· «Ὡ Γλαύκων, τὸ σπουδαιότατον μέρος τῆς ἀγωγῆς δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς μουσικῆς, ἀφ' οὗ ῥυθμὸς καὶ ἁρμονία εἰσδύουσι κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰ ἔνδον τῆς ψυχῆς καὶ ἐγχαράττονται ἐν αὐτῇ ἰσχυρότατα; Ταῦτα φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν τὴν εὐπρέπειαν καὶ καθιστῶσιν εὐσχημονα ἐπομένως τὸν ἀνατρεφόμενον.... Ὅταν τὰ παιδιά μαθάνωσι τὸ κιθαρίζειν καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ᾠσμάτων ἀγαθῶν λυρικῶν ποιητῶν γνωρίζωνται, τότε προσαρμόζουσι τὰς φωνὰς αὐτῶν πρὸς τὰ κρούσματα τῶν χορδῶν καὶ αἱ μελωδίαι ἐντυποῦνται. Διὰ τούτου δὲ ἐθίζονται εἰς τὸν ὀρθὸν ρυθμὸν καὶ τὴν εὐαρμοστίαν καὶ καθίστανται ἐπιτηδειότερα ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις» (Πλάτ. Πρωταγ. σελ. 326).

Ὁ Πλάτων ἐννοεῖ τὴν γυμναστικὴν συνδεδεμένην μετὰ τῆς μουσικῆς, καθόσον ὁ καθ' ὅλοκληρον παραδιδόμενος εἰς τὴν μουσικὴν ἀπόλλυσι τὸ θάρρος αὐτοῦ, κόπτει τὰ νεῦρα ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ καθίσταται μαλακός· ὅστις δὲ ἀσκεῖ γυμναστικὴν ἄνευ μουσικῆς, γίνεται θηριώδης καὶ σκληρός, ἡ ψυχὴ δὲ τούτου θ' ἀποβῆ ἀδύνατος, ἀμβλεῖα καὶ τυφλή. Τούτου δ' ἕνεκα γυμναστικὴ καὶ μουσι-

κὴ προωρίσθησαν, ἵνα ὧσι συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλας καὶ προσηροσμένοι (Πολιτ. σελ. 410—412). Ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν Πλάτωνα ἐκφράζεται ὁ Ἀριστοτέλης· «Ἡ μουσικὴ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ δίδῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἠθικὸν ποιόν» καὶ ὅταν κατορθοῖ αὕτη τοῦτο, τότε ἐξάγεται σαφῶς ὅτι τὴν νεολαίαν δέον νὰ προτρέπωμεν εἰς τοῦτο καὶ διαμορφῶμεν ἐν τούτῳ.» Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὁ Ἀριστοτέλης διαφέρει τοῦ Πλάτωνος, διότι οὗτος θεωρεῖ τὴν μουσικὴν ὡς τι μέρος διδασκαλίας πρὸς ἀναψυχὴν καὶ φαιδρότητα (Πολιτ. VIII 3 ο.).

Κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἡ χρῆσις τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς θεάτροις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι δὲν ἦτο ἐν πολλῇ εὐρύτητι· ἡ μουσικὴ ἠσκεῖτο μόνον πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν καὶ πρὸς ἀγωγὴν τῆς νεολαίας (Περὶ μουσικ. Γ', 14. 15.).

Λίαν ὀρθῶς ἐν τούτοις κατενόησαν οἱ Ἕλληνες, ὅτι οὐχὶ πᾶσα μουσικὴ προκαλεῖ τὴν εὐεργετικὴν ταύτην ἐπενέργειαν, διὰ τοῦτο καὶ ὑπῆρξαν λίαν ἐκλεκτικοὶ ἐν τοῖς ρυθμοῖς καὶ ταῖς μελωδίαις.

«Δεοὶ νὰ φειδώμεθα νὰ εἰσάγωμεν νέον εἶδος μουσικῆς, παρὰ νὰ τολμῶμεν πρὸς τοῦτο τὰ πάντα, διότι οὐδαμοῦ οἱ νόμοι τῆς μουσικῆς μεταβάλλονται, εἰμὴ μόνον συγχρόνως μετὰ τῶν σπουδαιότατων πολιτικῶν νόμων, καθ' ἃ ὁ Δάμων λέγει, καὶ ἐγὼ ἀσμένως πιστεύω» (Πολιτ. IV ἐν σελ. 424). Ἡ ἀναμιξὺς λυδίας καὶ ὑψηλῆς λυδικῆς κλιμαξὸς ἀποκλειστέα· διότι αὐταὶ δὲν εἶνε ὠφέλιμοι εἰς τὰς γυναί-

κας, αἵτινες δέον νὰ γίνωσιν ἐνάρετοι, πολλῶν δὲ ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ἄνδρας» (Λ. Γ. III, 398).

Ὁ ἅγιος Βασίλειος διηγεῖται, ὅτι ὁ Πυθαγόρας περιπεσὼν ποτε ἐν μέσῳ μεμεθυσμένων κωμαστῶν διέταξε τὸν αὐλητὴν νὰ ἀλλάξῃ τὴν μελωδίαν καὶ παῖξῃ κατὰ τὸν δώριον τρόπον. Ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν, ὅτι οἱ μέθισοι κατησχρμημένοι μετέβησαν εἰς τὴς οἰκίας αὐτῶν (Πατρολογία Migne 31, 583).

Οὕτως οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐτίμων τὴν μουσικὴν χάριν τῆς ἀγωγῆς τῆς νεολαίας καὶ χάριν τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

A. SCHMID
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙῳ
ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΑΛΗΘΕΙΑ ΑΠΑΡΑΣΑΛΕΥΤΟΣ

Ὁ ἐκ τῶν τετιμημένων συναρτάων τῆς «Μουσικῆς» πολυσέβαστος ἰταλὸς μουσουργὸς τῆς Πόλεως μας Αὐγουστος Λομβάρδι, οὗ τεχνικὴ πρὸς κλειδοκύμβαλον σύνθεσις κατωτέρω ἐν τῇ ᾠματολογικῇ μέρει δημοσιεύεται, τὴν περὶ τῆς μουσικῆς ἴδιαν αὐτοῦ γνώμην λακωνικώτατα διατυποῖ διὰ τῶν ἐξῆς·

«Δέον ἢ μουσικὴ νὰ ἐκφράξῃ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς, ἢς βάσις νὰ εἶνε ἢ ἐμπνευσις ἢ μελωδική, ἢ εἰσδύουσα ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ συγκινοῦσα αὐτὴν· ἄλλως δὲν εἶνε μουσικὴ.»

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ)

AUGUSTE LOMBARDI
(MÉCÈNE DE L'ACADÉMIE DES HOMMES ILLUSTRÉS)

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΚΑΙ

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΞΗΜΕΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Α'

Νῦν, ὅτε σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος διατελεῖ ὑπὸ τὰς ζωνηρὰς καὶ τὰς ἐκπληκτικὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἰταλοτουρκικοῦ πολέμου, εὐκαιρὸν θεωροῦμεν τὴν σαγήνην, ὅπως ἐπισκοπήσωμεν τὰ ἐκπολιτιστικὰ καὶ ἐξανθρωπιστικὰ μέσα, ἅπερ διαθέτουσι τὰ σύγχρονα μεγάλα Κράτη τῆς Εὐρώπης ἐν ταῖς ἀποικιακαῖς αὐτῶν ἐκστρατείαις καὶ ἐκεῖνα, ἅπερ διέθετον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐκστρατείαις αὐτῶν, ἴδια δὲ ὁ Μέγας κατακτητὴς Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν ἀνικητῶν μακεδονικῶν αὐτοῦ σαρτσῶν.

Τὸν ἰταλοτουρκικὸν πόλεμον οἱ μὲν ὀθωμανικοὶ λαοὶ καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλο μέρος ξένων λαῶν χαρακτηρίζουσι αὐτὸ τοῦτο ὡς πειρατικόν, ὡς ληστρικόν. Οἱ δὲ Ἴταλοὶ καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι δρόμφορες αὐτοῖς λαοὶ χαρακτηρίζουσι ὡς ἐπιχειρημα ἐκπολιτιστικὸν καὶ ἐξανθρωπιστικόν. Ἡ περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος διχογνωμία αὕτη καταδεικνύει ἐναργῶς, ὅτι ἀλλαγῶν πρέπει νὰ διευθύνωμεν τὰ ὄμματα ἡμῶν, ὅπως ἀνεύρωμεν τὰς ἰδανικὰς ἀρχὰς τῆς ἐξημερώσεως τῶν λαῶν κατὰ τὰς ἀποικιακὰς ἐκστρατείας. Τοιαύτας εἰς θὰ εὐρωμεν μόνον ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἐνδόξου ἐλληνικῆς Ἰστρίας, καθ' ὅσον νῦν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ ἀποικιακοῦ ἐκπολιτισμοῦ ἐπιδιώκονται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὕλικὰ κυρίως συμφέροντα, τὰ ἐκπολιτιστικὰ δὲ μέσα, ἅτινα παρέχονται τοῖς κατακτωμένοις λαοῖς, εἶναι πενιχρὰ μᾶλλον ψυχία, ἢ θαυμάσια καὶ πλουσία ἐξανθρωπιστικὴ τροφή. Ἡ κτηνώδης ἄρα τῶν ὄπλων βία κατισχύει νῦν κυρίως παρὰ τὴν ἰσχυροῦς.

Ἀλλὰ τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον μία μόνον φυλὴ ἐξήσκησεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἡ ἐλληνικὴ φυλὴ. Αὕτη δὲν κατέκτα, ἀλλ' ἐπολιτίτευεν. Ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν φῶς ἔτρεχον καὶ ἀνήπτον ἴδια αὐτῶν φῶτα οἱ ἄλλοι λαοί. Ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς ἀενάως ἐγένετο νέους πολιτισμοὺς... Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἕλληνας κατακτητὴς, ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὑπῆρξε μᾶλλον ἱεραπόστολος ἢ κατακτητὴς. Οἱ ἐχθροὶ ἐγένοντο φίλοι· οἱ ἠττημένοι παρ' αὐτοῦ ἐγένοντο ἐξ ἴσου κατακτηταί.

Ὁ κύριος ἄρα σκοπὸς τῶν κατακτήσεων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἦτο ὁ ἐξανθρωπισμὸς τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὃν ὁ Πλούταρχος λίαν εὐστόχως ἀποκαλεῖ «ἐξημέρωσιν τῆς Ἀσίας», διὰ τῶν ἠθοποιῶν καὶ ἠθνοποιῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐλληνικῆς καλλιτεχνίας, μάλιστα δὲ τῆς Μουσικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τῶν στηλῶν εἰδικοῦ μουσικοῦ Περιόδικου δὲν δυνάμεθα εὐρύτερον νὰ ἐπεκταθῶμεν περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου θέματος, διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν μουσικὴν ἐνέργειαν καὶ δράσιν τοῦ μεγάλου ἐκ Μακεδονίας ἐξημερωτοῦ.

*

Γνωστὸν τυγχάνει ἐκ τῆς Ἰστορίας, ὅτι ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἶχε, κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἐλληνικῆς παιδείσεως, καὶ ἀρτίαν μουσικὴν μόρφωσιν. Διάφοροι διδάσκαλοι, χάρις εἰς τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιλίππου, ἐδίδασκον αὐτὸν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα,

έν οίς και τήν Μουσικήν. Ἄλλ' ὁ δεινὸς φιλόσοφος Ἀριστοτέλης, εἰς ὃν ὁ Φίλιππος ἐνεπιστεύθη τὴν ἐπιστᾶσιαν καὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐτι μᾶλλον διήγειρε τὴν πρὸς τὴν μουσικὴν ἔφεσιν τοῦ μαθητοῦ, καθὼ καὶ αὐτὸς σπουδαίως περὶ μουσικῆς φιλοσοφῆσας. Διὰ τὸν λόγον δὲ τούτου ἡ Μουσική, ἡ Ζωγραφική, ἡ Γλυπτική καὶ ἡ Ἀρχιτεκτονική ἤνθουν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ, ἔχουσαι αὐτὸν καὶ κριτὴν εὐστοχον καὶ προστάτην γενναίον. Φαίνεται δ' ὅτι ἡ μουσικοφιλία αὐτοῦ ὑπερέβαινε ἐνίοτε καὶ τὰ ὄρια τῶν βασιλικῶν ἐθιμοτυπιῶν. Διότι ὁ Φίλιππος ἡμέραν τινα ἐπέπληξεν αὐτόν, ἐπιτερπῶς καὶ τεχνικῶς ἐν συμποσίῳ ψάλλοντα:

— «Οὐκ αἰσχύνῃ, εἶπεν (ὁ Φίλιππος), καλῶς οὕτω ψάλλων; Ἀρκεῖ γάρ, ἂν βασιλεὺς ἀκροασθῆαι ψαλλόντων σχολάζῃ» καὶ πολὺ νέμει ταῖς Μούσαις, ἐτέρων ἀγωνιζομένων τὰ τοιαῦτα θεατῆς γιγνόμενος» (Πλουτάρχου «Περικλῆς»)¹.

Ἄλλ' ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τῆς ἐν ταῖς κατακτήσεσιν αὐτοῦ εὐστόχου καὶ μεμετρημένης χρήσεως τῆς Μουσικῆς διέψευσε τὴν κοινὴν καὶ τετριμμένην τῶν βασιλικῶν ἐθιμοτυπιῶν ἀντίληψιν.

Μετά τινα φονικὴν μάχην κατασκάψας ποτὲ τὰς Θήβας καὶ τοὺς κατοίκους ἐξανδραποδίσας ἐφέστη μόνον τῶν ἀπογόνων τοῦ μουσικοῦ καὶ παιητοῦ Πινδάρου, ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦ ὁποῦ ἀνηρτήθη ἡ γνωστὴ ἐπιγραφή: «Πινδάρου τοῦ μουσοποιῦ τὴν στέγην μὴ καίετε».

Ὁ διὰ τοιούτων λοιπὸν πολλῶν καὶ ἐξαιρέτων μουσικῶν χαρισμάτων πεπροικισμένος Μ. Ἀλέξανδρος ἐχρησιμοποίησε τὴν θείαν τέχνην ὡς σπουδαίωτον ὄργανον τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτοῦ δράσεως. Ἦτο δὲ ὁπαδὸς οὐχὶ τῆς ἐλαφρᾶς καὶ ἐρωτύλου μουσικῆς, ἀλλὰ τῆς σπουδαίας καὶ σοβαρᾶς, τῆς ἠθοποιοῦ καὶ ἀνδροποιοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένης.

Τὸ ἐπόμενον ἄλλως τε ἐπεισόδιον καταδεικνύει ἐναργέστατα τὸν μουσικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα.

Προτοῦ οὗτος ἐκστρατεύσῃ εἰς Ἀσίαν καθῆκον

1. Παραδείγματα τοιαύτης μουσικοφιλίας Ἀυτοκρατόρων ἔχομεν καὶ Λέοντα Ε' τὸν Ἀρμένιον (813—820 μ. Χ.) ὡς καὶ τὸν μελοποιὸν Θεόφιλον (829—842). Ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Μαδρίτης σφίζονται καὶ εἰκόνες τούτων, ἐν αἷς ὁ μὲν πρῶτος παρίσταται ἔθων, ὁ δὲ δεῦτερος προτρέπων νὰ ψαλλῶσιν ὕμνοι ὑπ' αὐτοῦ συντεθέντες.

Ἐκ τῶν συγχρόνων τῆς Δύσεως μοναρχῶν ἐπὶ τὰ βήματα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου φαίνεται βαίνων ὁ Ἀυτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος Β', παρουσιαζόμενος ὅτε μὲν ὡς μελοποιὸς (ὕμνος Αἰγίρ) καὶ διευθυντῆς ὀρχήστρας, ὅτε δὲ καὶ ὡς τεχνοκρίτης καὶ συλλογεὺς μουσικῆς ὕλης.

ἐθεώρησεν, ἵνα πρότερον ἐπισκεφθῇ τὴν ἱστορικὴν Τροίαν, ὅπου, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀνατυπούμενος τὰς ἡρωϊκὰς τῶν προγόνων πράξεις, ἔθυσσε τῇ Ἀθηνᾷ καὶ ἐστεφάνωσε τὴν ἀναθηματικὴν τοῦ Ἀχιλλέως στήλην. Τότε προσελθὼν τις τῶν ἐγχωρίων προσήνεγκεν ὡς δῶρον πολύτιμον τὴν σωζομένην ἐἴσῃ ἱστορικὴν λύραν τοῦ ἐρωτύλου Πάριδος.

— Δὲν θέλω, ἀπήντησεν ὑπερηφάνως ὁ ἠθικῆς ἔμπλεως Ἀλέξανδρος, δὲν θέλω τὴν μαλακὴν καὶ ἐρωτικὴν ἀρμονίαν μέλψασαν λύραν τοῦ Πάριδος. Ἄλλ' ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω τὴν λύραν τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως, ἥτις ἔμελλε τὰ κλέα καὶ τὰς πράξεις τῶν γενναίων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν.

Μὲ τοιαύτας λοιπὸν γενναίας ἀρχὰς ἐκστρατεύων ὁ Μ. Ἀλέξανδρος εἰς Ἀσίαν μὲ στράτευμα 30,000 πεζῶν καὶ 4—5,000 ἵππῶν, εἶχε καταρτίσει καὶ ἴδιον σῶμα καλλιτεχνῶν, ἴδια δὲ ποιητῶν καὶ μουσικῶν. Ἡ ἀναχώρησις τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἐκ Μακεδονίας μετὰ τοῦ λόχου τῶν καλλιτεχνῶν ἐγένετο τόσον ἐπιβλητικῶς, ὥστε διήγειρε τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς συνεκστρατείαν καὶ τιμῶν μετρίων ποιητῶν.

Οὕτω λοιπὸν κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως μέτρὸς τις ποιητῆς, Χαιρίλλος ὀνομαζόμενος, ἐξελιπάρησε παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν χάριν ὅπως καὶ αὐτὸν προσλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ἵνα ὑμνήσῃ τοὺς θριάμβους του.

— Ἔστω, ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἀλλὰ θὰ λάβῃς ἓνα μὲν χρυσοῦν Φίλιππον δι' ἕκαστον καλόν σου στίχον, δύο δὲ μαστιγώσεις δι' ἕκαστον ἄχρηστον.

Ὅτε δὲ, ἐκπονήσας ποίημα σχινοτενές, ἐνεφανίσθη ὁ Χαιρίλλος πρὸ τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐκεῖνος τὴν ὑπομονὴν ν' ἀκροασθῇ αὐτοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου στίχου. Καὶ ὅτε ἔπαυσεν ἀπαγγέλλον ὁ ποιητῆς:

— Λάβε, εἶπεν αὐτῷ, ἑπτὰ φιλιππικούς. Τὰ λοιπὰ θὰ σοι πληρώσωσιν οἱ στρατιῶταί μου ἐπὶ τῶν νώτων σου.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΜΟΥΣΙΚΑ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

«Ὅτε γὰρ ἅπανα τέρψις μεμπτόν, οὔτε τῆς μουσικῆς αὐτῆ τέλος· ἀλλ' ἢ μὲν ψυχγωγία κατὰ τὸ συμβεβηκός· σκοπὸς δὲ ὁ προκείμενος ἢ πρὸς ἀρετὴν ὠφέλεια».

Ἀριστείδης Κοϊντιλιανός

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔψαλλον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες καὶ γέροντες. Κατὰ τοὺς μετέπειτα ὅμως χρόνους, ὁπότε ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ψαλμοψῆδι διὰ τῆς προσλήψεως νέων τεχνικῶν στοιχείων παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων κατέστη πολυπλοκότερα, ἐπομένως καὶ δυσκολωτέρα, καθωρίσθησαν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μουσικοὶ χοροί, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὸν λαόν.

Οἱ χοροὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἔψαλλον ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένου, ἀλλ' ἔπειτα ἀπ' αὐτοῦ μετετέθησαν εἰς τὸν κυρίως ναόν, ὅτε καὶ διηρέθησαν εἰς δύο ἡμιχόρια, εἰς τὸ δεξιὸν δηλονότι ἡμιχόριον καὶ εἰς τὸ ἀριστερόν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ σήμερον διατηροῦνται ταῦτα ἐν ταῖς ἡμετέραις Ἐκκλησίαις ὑπὸ τὸ ὄνομα δεξιῶς χορῶς καὶ ἀριστερῶς χορῶς.

Οἱ διὰ τῶν χορῶν τρόποι τοῦ ἄδειν ἐν τῷ χριστιανικῷ ναῷ ἐγένοντο κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ θεάτρου, ἐν ᾧ διὰ τὰς μουσικὰς ἐκτελέσεις τῶν δραμάτων ὑπῆρχον οἱ χοροί, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὴν κοινὴν γνώμην, μετὰ τῶν δύο ἡμιχορίων, ὧν ἕκαστον εἶχε καὶ τὸν κορυφαῖον τοῦ χοροῦ, ὡς νὰ λέγωμεν δηλαδὴ σήμερον τὸν πρωτοψάλτην του. Πλὴν δὲ τῶν κάτω χορῶν καὶ τοῦ ἄμβωνος, ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ ὑπῆρχε καὶ ὁ ἐντὸς τοῦ ἁγίου Βήματος χορὸς. Πάντες οἱ χοροὶ ἔψαλλον καὶ κατ' ἰδίαν καὶ ἀπὸ κοινοῦ, ὅτε ὑπεδηλοῦτο ἡ συμφωνία ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων.

Ἐρρέθη ἀνωτέρω, ὅτι ὁ χορὸς τῶν κάτω ψαλτῶν συνίστατο ἐκ δύο ἡμιχορίων· συμπληροῦντες δὲ λέγομεν, ὅτι ἕκαστον τούτων διηθύνετο ὑπὸ ἰδίου προσώπου, πρωτοψάλτου, χορολέκτου ἢ καὶ χορῶρχου καλουμένου. Τὰ ἡμιχόρια ταῦτα εἶχον καὶ ἰδίους μονοφδούς, οἵτινες ἐκαλοῦντο μονοφωνάριοι¹.

Ἐκ πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν χορῶν τοῦ Βυζαντίου διεκρίνοντο κυρίως οἱ τῆς Ἀγίας Σοφίας, οἵτινες ἦσαν οἱ καὶ πολυπληθέστεροι τῶν λοιπῶν ναῶν. Ὅπως ὑψίστη ἔκφρασις τῆς Βυζαντικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὑπῆρξεν ὁ περικαλλῆς τῆς Ἀγίας Σοφίας ναός, οὕτω καὶ ὑψίστη ἔκφρασις τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς ὑπῆρξεν ἡ ὑπὸ τοὺς θόλους αὐτῆς ἐκτελουμένη ψαλμοψῆδι. Οἱ ψάλται τῆς Ἀγίας Σοφίας ἦσαν οὐ μόνον πολυπληθέστατοι, ἀλλὰ καὶ διασημότεροι καὶ διὰ τὴν συν-

1. Κατὰ μίμησιν καὶ οὗτοι τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, ἐν ᾗ ὑπῆρχον ἐπίσης οἱ κομποὶ (μονοφδοικοὶ θρηνοὶ) καὶ τὰ ἀπὸ σκηνῆς ἄσματα, ἅτινα ἴδοντο ὑπὸ μόνων τῶν ἐπὶ σκηνῆς ὑποκριτῶν ἀνευ τῆς συμμετοχῆς τοῦ χοροῦ.

τήρησιν αὐτῶν ἐδαπανᾶτο ἀφειδίως ἀφθονώτατον χορῆμα. Ἡ περὶ τούτων δὲ φροντίς καὶ μερίμνα ἦτο κύριον μέλημα οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Πολιτείας. Ἀυτοκράτορες μουσόφιλοι ἐξέδιδον διατάγματα, δι' ὧν καθωρίζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ψαλτῶν.

Κατὰ τὴν Γ' Νευρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ προσωπικὸν τῶν τριῶν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ χορῶν (τοῦ ἄμβωνος, τοῦ κάτω χοροῦ καὶ τοῦ ἁγίου Βήματος) καθωρίζεται εἰς 60 πρεσβυτέρους, 100 διακόνους ἄρρενας, 40 θηλείας καὶ 90 ὑποδιακόνους, ἀπαρτίζοντας τὸν ἐντὸς τοῦ ἁγίου Βήματος χορὸν¹, εἰς 25 ψάλτας, ἀποτελοῦντας τὸν χορὸν τῶν κάτω ψαλτῶν, τὸν δὲ τρίτον ἀπετέλουν οἱ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος 110 ἀναγνώσται, ἦτοι τὸ ὅλον 425, ἐκτὸς τῶν 100 ψαλτῶν.

Χάριν δὲ πλείονος σαφηνείας παραθέτομεν αὐτολεξεῖ καὶ τὸ σχετικὸν αὐτοκρατορικὸν διάταγμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἔχον ὧδε: «Θεσπίζομεν μὴ περαιτέρω μὲν ἐξήκοντα πρεσβυτέρων κατὰ τὴν ἀγιωτάτην Μεγάλην Ἐκκλησίαν εἶναι, διακόνους δὲ ἄρρενας ἑκατόν, τεσσαράκοντα δὲ θηλείας, καὶ ὑποδιακόνους ἐνενήκοντα, ἀναγνώστας δὲ ἑκατὸν δέκα, καὶ ψάλτας εἴκοσι πέντε, ὡς εἶναι τὸν πάντα ἀριθμὸν τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν τετρακοσίοις εἴκοσι πέντε προσώποις καὶ ἑκατὸν πρὸς τούτοις τῶν καλουμένων ψαλτῶν».

Ἀναλόγως δὲ τοῦ βαθμοῦ τῆς φιλομουσίας τῶν Ἀυτοκρατόρων παρήλλασσε καὶ ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν χορῶν. Οὕτω π. χ. ἡ IB' Νευρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου καθωρίζει τὸν ἀριθμὸν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Μ. Ἐκκλησίας εἰς 80 πρεσβυτέρους, 150 διακόνους ἄρρενας, 40 θηλείας διακόνους, ὑποδιακόνους 70, ἀναγνώστας 160 καὶ ψάλτας 25, ἦτοι τὸ ὅλον 525 πρόσωπα!

Ἐπῆρχον λοιπὸν χρόνοι, καθ' οὓς ἡ ἑλληνικὴ εὐσέβεια ἐν τῷ περικαλλεστάτῳ τῆς θείας Σοφίας ναῷ ἀνέπεμπε δεήσεις καὶ ὕμνους τῷ Παναγᾷ Θεῷ διὰ παναρμονίου ψαλμοψῆδος ὑπερπεντακοσίων φωνῶν!...

Ἰωάννης ὁ Καμενιάτης θαυμάζων τὴν ἡδυφωνίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾠσμάτων παραβάλλει αὐτὴν πρὸς ἀγγελικὴν ὕμνωδιαν: «Εἰ γὰρ τις τὴν μουσικὴν ἐκείνην, τὴν ἐκ παντὸς στόματος ὄψ' ἐν τῷ Θεῷ ἀναπεμπομένην, τοὺς ὕμνους ἐν ταῖς πανδήμοις συνάξεσι, τῷ ἤχῳ τῶν εορταζόντων

1. Λεῖψανον τοῦ ἐκλιπόντος ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἐκκλησιῶν χοροῦ τοῦ ἁγίου Βήματος εἶνε ὁ λεγόμενος «Ἅγιος τοῦ Βήματος» ὁ ψαλλόμενος ἀργῶς κατὰ τὰς ἀρχιερατικὰς λειτουργίας ὑπὸ τῶν συλλειτουργῶν καὶ τῶν λοιπῶν κληρικῶν.

ἀγγέλων ἐξεικονίσαι θελήσειεν, οὐδὲν τοῦ δέοντος ἀμαρτήσῃ. Οἱ δὲ ἀπεσταλμένοι σοφοὶ πρέσβεις Βλαδιμήρου τοῦ Α' τῆς Ρωσίας (987 μ. Χ.) καταγοητευθέντες ἐκ τῆς ψαλμοφδίας τῆς Ἁγίας Σοφίας «Ἐνομίσαμεν, ἐφώνησαν πρὸς τὸν μονάρχην των, ἐνομίσαμεν, δι μετεκομίσθημεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Χορὸς ἀγγέλων κατέβαιναν ἐξ οὐρανοῦ καὶ συνέβαλλε μετὰ τῶν Ἑλλήνων ψαλτῶν ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας Σοφίας»!

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ.

ΤΟ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ

(Ἰδιαιτέρα ἀλληλογραφία τῆς «Μουσικῆς»)

Ἐν Παρισίοις, τῆ 30ῇ Νοεμβρίου 1911.

Ὅταν σκέπτεται τις νὰ γράψῃ κἀτι τι διὰ τὴν μουσικὴν κίνησιν τῶν Παρισίων κυριολεκτικῶς τὰ χάνει, διὰ τὴν ἀπαντῶν τὸσον πολλὰ μουσικὰ κέντρα τῆς ἀβρᾶς καὶ λεπτῆς γαλλικῆς καλαισθησίας. ὥστε ἀπορεῖ τί πρῶτον καὶ τί ὕστατον νὰ ἐκλέξῃ ἐξ αὐτῶν. Εἶνε κυριολεκτικῶς μουσικὸς πόλις ἢ κλεινὴ τῆς Γαλλίας πρωτεύουσα.

Ἄλλὰ μὲ ὄλην τὴν φαινομενικὴν ταύτην πληθῶραν ἂν προσεκτικῶς θελήσῃ τις νὰ ἐξετάσῃ θὰ ἴδῃ, ὅτι ὄλη ἡ μουσικὴ κίνησις καὶ παραγωγή οὐχὶ μόνον τῶν Παρισίων, ἀλλὰ καὶ ὄλης τῆς Γαλλίας διοχετεύεται εἰς τὸν μουσικὸν ἀνθῶνα διὰ τοῦ θεάτρου τοῦ Μελοδράματος. Ἄς μοι ἐπιτραπῇ λοιπὸν χάριν ἑλληνικοῦ μουσικοῦ Περιόδικου νὰ περιγράψω τὸν ναὸν τοῦτον τῆς Μουσικῆς, ὅστις εἶνε συγχρόνως καὶ ναὸς ἑλληνικῆς εὐφυΐας καὶ καλαισθησίας ὑπὸ γαλλικὸν ἔνδυμα.

Δηλώσας τὸν σκοπὸν μου εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Θεάτρου ἔτυχον τῆς ἀδείας λεπτομερῶς νὰ περιεργασθῶ αὐτὸ συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ ἐνὸς ἰδιαιτέρου γραμματέως, γνωρίζοντος εὐτυχῶς καὶ ὄλας τὰς λεπτομερείας τῆς ἰδρύσεως.

Τοῦ περιφανοῦς τούτου οἰκοδομήματος ἡ ἀνέγερσις ἀπεφασίσθη διὰ ψηφίσματος τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1860 καὶ τὸν Δεκέμβριον προκηρύχθη διαγωνισμὸς μετὰ τῶν ἀρχιτεκτόνων. Ἀμέσως 170 σχέδια ὑπεβλήθησαν, ἐξ ὧν ἐνεκρίθη τὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος *Καρόλου Γαρνιέ*. Ὁ δαφνοστεφὴς οὗτος ἀρχιτέκτων εἶχε διατρέψει πολλὰ ἔτη ἐν Ἑλλάδι, ἀντιγράψας καὶ συμπληρώσας τὸν ἐν Αἰγίνῃ ναὸν τοῦ Διός. Οὐδὲν ἄρα τέλειον ἔργον ἄνευ τῆς συμβολῆς τῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης.

Τὸ θέατρον ἔχει ὕψος 70 ποδῶν, θύρας 2531 καὶ 7,593 κλειδῶν! Ἡ σκηνὴ ἔχει πλάτος 50 ποδῶν. Ὅλα τὰ ἡμερομίσθια διὰ τὴν οἰκοδομὴν ἀνήλθον εἰς 673,295. Ἡ ὄλική δὲ δαπάνη ὑπολογίζεται εἰς 40-45 ἑκατομμύρια φράγκων. Τὰ ἔγκαθια, ἔνεκα τοῦ παρεμπροσθέντος Γαλλογερμανικοῦ πολέμου, ἐτελέσθησαν τῆ 24 Δεκεμβρίου τοῦ 1875.

Ἡ πρόσοψις τοῦ θεάτρου φέρει μεγάλην χρωμάτων ποικιλίαν, καθόσον ἐγένετο χρῆσις δι' αὐτὴν λίθων διαφόρων τόπων καὶ χρωμάτων. Αὐτόθι ὑπάρχουσιν αἱ προτομαὶ 7 διασήμων μελοποιῶν καὶ δύο ποιητῶν μελοδραμάτων, ὡς καὶ δύο ὀρειχάλκινα συμπλέγματα, παριστώντα τὴν *Μουσικὴν* (Ἀρμονίαν) καὶ τὴν *Ποίησιν*.

Ἡ κυρία πρόσοψις ἔχει ἑπτὰ θύρας, καὶ τῶν μὲν πέντε μεσαίων θυρῶν αἱ παραστάδες κοσμοῦνται διὰ τεσσάρων ἀγαλμάτων, παριστώντων τὸ *δράμα*, τὸ *μέλος*, τὸ *εἰδύλλιον* καὶ τὸ *ᾄσμα*, τῶν δὲ δύο ἄλλων θυρῶν τὰ ἄκρα κοσμοῦνται διὰ τεσσάρων συμπλεγμάτων, ἧτοι διὰ τῆς *Μουσικῆς*, τῆς *λυρικῆς ποιήσεως*, τοῦ *λυρικοῦ δράματος* καὶ τῆς *ὀρχήσεως*. Ὅπισθεν δὲ τοῦ θόλου τοῦ οἰκοδομήματος φαίνεται τὸ ἀέτωμα τῆς σκηνῆς κοσμοῦμενον ἑκατέρωθεν διὰ δύο Πηγᾶσων καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτοῦ φέρον τὸν Ἀπόλλωνα, ὑψοῦντα τὴν χρυσοῦν αὐτοῦ λύραν.

Εἰσερχόμενοι δ' ἐντὸς τοῦ θεάτρου συναντῶμεν 4 ἀγάλματα τεσσάρων μουσουργῶν, τοῦ Λούλυ, ἐκπροσωποῦντος τὴν Ἰταλικὴν μουσικὴν, τοῦ Ρωμῶ τὴν γαλλικὴν, τοῦ Γκλύκ τὴν γερμανικὴν καὶ τοῦ Αἰνδελ τὴν ἀγγλικὴν. Ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ θόλου τῆς κυρίας αἰθούσης κρέμαται πελωρία πολύφωτος λυχνία, χύνουσα ἄπλετον φῶς διὰ 460 στομάτων φωταερίων. Ἡ αἰθουσα δὲ ἔχει τέσσαρας σειρὰς θεωρείων καὶ χωρεῖ ἐν ὄλῳ 2,156 θεατᾶς.

Ἐν ἄλλῳ διαμερίσματι ὑπάρχει στοὰ μὲ 20 διπλοῦς κίονας, ἄνωθεν τῶν ὁποίων ἴστανται 20 χρυσαῖα ἀγάλματα παριστώντα τὰ προσόντα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ ἥθοποιός, ἧτοι *φαντασίαν*, *χάριν*, *εὐφυΐαν* κτλ.

Ἐπερᾶνω δὲ τῆς κορονίδος εἶνε τὰ χωρίσματα, ὅπου εἶνε τοποθετημέναι εἰκόνες τοῦ διασήμου ζωγράφου Βωδρῦ, ἧτοι ὁ *Παργασός*, οἱ *ποιηταὶ συνηθροισμένοι περὶξ τοῦ Ὀμήρου*, ὁ *Ὀρφεὺς μετὰ τῶν Μαινάδων*, ὁ *Σαοὺλ μετὰ τοῦ Δαυὶδ*, ἡ *ἔφοδος* καὶ 8 ἄλλοι πίνακες, παριστώντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς *Μουσικῆς* καὶ τῆς *Ὀρχήσεως* καὶ τὸν *Θρίαμβον τῆς Καλλονῆς*. Τὰ μετὰ τῶν εἰκόνων κενὰ διαστήματα καλύπτονται διὰ 8 μεγάλων ζωγραφῶν, παριστουσῶν τὰς Μούσας κατὰ τὰς ἑλληνικὰς παραδόσεις. Ἐπερᾶνω δὲ τῶν θυρῶν τῆς στοᾶς εἶνε ζωγραφισμένα ἐντὸς ὠσειδῶν χωρισμάτων παιδία, τὰ ὁποῖα παριστάνουσι τὴν Μουσικὴν παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς.

Ἡ θεὰ τῆς εἰκόνος ταύτης μοὶ ἐπροξένησεν ἐν βαθυτάτῳ ψυχολογικῶν ἄλγος καὶ κάποιαν εὐεξήγητον ἀπογοητεύσιν. Ὁ Γάλλος συνοδός μου φαίνεται, ὅτι ἀντελήφθη ἀμέσως τὴν ἀθυμίαν μου, διότι μετὰ πολλῆς τῆς λεπτότητος ἤρχισε νὰ μ' ἐρωτᾷ τὴν αἰτίαν τῆς ἀποτόμου μεταβολῆς.

— Ἡσθάνθη, φίλε μου, τῷ ἀπήνησα, μίαν ἐνδόμυχον λύπην, διότι ἐσκέφθη, ὅτι ἡ μουσικὴ θέσις τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ ἀνήκω, εἶνε φεῦ! διὰ τὰ ὠσειδῆ ταῦτα χωρίσματα...

— Ἄ. μὲ συγχωρεῖτε, εἶπεν οὗτος, διακόψας με ἀποτόμως. Δὲν ἔχετε ποσὸς δίκαιον. Διότι τὸ τέμενος τοῦτο τῶν Μουσῶν, εἶνε ναὸς ἑλληνικῆς μᾶλλον εὐφυΐας καὶ καλαισθησίας ὑπὸ ἔνδυμα γαλλικόν, παρὰ ἀκραιφνῶς γαλλικόν. Διότι ἐὰν θελήσῃτε ν' ἀφαιρέσῃτε ἐξ αὐτοῦ τὰς μεστὰς εὐφυΐας καὶ ζωντανῆς ἀλληγορίας εἰκόνας τῶν μεγάλων ὑμῶν προγόνων, τίποτε ἄλλο δὲν θὰ ὑπολείπεται ἡμῖν, ἢ οἱ *τέσσαρες αὐτοῦ τοῖχοι*...

Εὐχαριστήσας θερμῶς τὸν εὐγενῆ συνοδόν μου ἀπῆλθον μὲ τὴν ἐνδόμυχον πεποίθησιν, ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ γενεὰ μὲ τὰς ἀναμνήσεις τῶν προγονικῶν ἰδεωδῶν θὰ φθάσῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, εἰς ὃ εὐρίσκοντο καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῆς πρόγονοι ἐν τῇ Μουσικῇ.

J. P.

1. ΕΠΙ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ (ᾄσμα ἐκκλησιαστικόν.)

ΗΧΟΣ Γ' ᾠή

Ρυθμὸς τετράσημος.

Musical score for the hymn 'Επι τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος'. It includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a key signature of one flat. The lyrics are written below the notes. The score is divided into several systems, each with a line of music and its corresponding lyrics.

Μεταγραφή ἐκ τῆς ἐκκλ. παρασημαντικῆς.

Adagio (♩ = 100).

Musical score for the hymn 'Επι τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος', transcribed from the ecclesiastical notation. It includes a treble clef, a 4/4 time signature, and a key signature of one flat. The lyrics are written below the notes. The score is divided into several systems, each with a line of music and its corresponding lyrics.

4. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ.

Ποίησις Δ. Σολωμοῦ (1798 + 1857)

Μουσική Νικ. Μαντζάρου (1795 + 1872)

Μεγαλοπρεπῶς

A. Σέ γνω - ρί - ζω 'πό τήν κό - ψι του σπα -

B. Σέ γνω - ρί - ζω 'πό τήν κό - ψι του σπα -

θῆν τήν τρο - με - ρή. Σέ γνω - ρί - ζω 'πό τήν ὄ - ψι που μι

διά με - τράει τήν γῆ. Ἀπ' τὰ κόκ - κα - λα βγαλ - μέ - νη τῶν Ἐλ -

λή - νων τὰ ἰε - ρά και σάν πρῶ - τα ἀν - δρει - ω -

μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖ - ρε 'Ε - λευ - θε - ριά. Καὶ σάν

πρῶτ' ἀν - δρει - ω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' Ἐ - λευ - θε - ριά. Καὶ σάν

πρῶτ' ἀν - δρει - ω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' Ἐ - λευ - θε - ριά.

Maestoso (♩ = 88)

Tenori
(Ὁξύφωνοι)

Bassi
(Βαρύφωνοι)

1. Σέ γνω - ρί - ζω 'πό τήν κό - ψι του σπα - θῆν τήν τρο - - με -

- ρή, Σέ γνω - ρί - ζω 'πό τήν ὄ - ψι που μι διά με - - τράει τήν

γῆ. Ἀπ' τὰ κόκ - κα - λα βγαλ - μέ - νη τῶν Ἐλ - λή - νων τὰ ἰε -

- ρά. Καὶ σάν πρῶ - τα ἀν - δρει - ω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖ - ρε 'Ε - λευ - θε -

- ριά. Καὶ σάν πρῶτ' ἀν - δρει - ω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' Ἐ - λευ - θε -

- ριά. Καὶ σάν πρῶτ' ἀν - δρει - ω - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' Ἐ - λευ - - θε - ριά.

5. Ξ' ΑΓΑΠΗ

Μουσική
ΣΠΥΡΟΥ ΣΑΜΑΡΑ.

Ποίημα
ΙΩ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ.

Andantino sostenuto.

ben legato *p*
Μέ μια λέ - ξι θέ - λω μό - νο τήνά -
armonioso *pp*

accel.
γάλη μου νά εί - πω. Νά την πα - ρη τό ά - γέ - ρι τή μια λέ - ξι σ'ά - γα.
col canto

più mosso
πώ, Κί' όπου πās χρο - σή μ'ά - γά - πη, πάν - τα να σέ κυ - νη -
dolce

con animo *stent.* *pp*
γά «Σ'ά - γα - - πώ» νά σου τό λέ - γη μί - σ'αύτι σι - γά σι -
f *pp*

primo tempo *pp*
γά. και τὰ βλέ - φα - ρα για ύπ - νο με χα.
a tempo *pp*
dolce *pp*

p
μο - γελ'ό - ταν κλης. Ν'άρχει' ό - νει - ρο σι - μά σου και κρυ - φά νά της μι -
p

f. stent. calan. p
λης ν'άρχει' ό - νει - ρο σι - μά σου και κρυ - φά νά της μι - λης.
stent. *p* *col canto* *pp una corda*
due pedali

rall.

6. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

(Ἄσμα δημῶδες τῶν ξενοφώνων Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας)

Συλλογή Γ. Παχτίκου.

Ρυθμὸς τρίσημος
Μετρίως

1. Ἐ - λα, Δε - σπό - τη, γλή - - γο - ρα ἔ - λα εὐ - -
 - λό - γη - σί μας. Ἐ - λα καὶ ψάλ ἄ -
 - γι - - α - σμὸ κί - ὄ - λους ἄ - γί - α - - σί μας.

Andante (♩ = 138)

Συλλογή καὶ ἁρμονία Γ. Παχτίκου.

Κλειδο -
κυμβαλον.
Piano.

Ἄσμα - Canto.

1. Ἐ - λα, Δε - σπό - - τη, γλή - - γο - ρα, ἔ - λα εὐ - - λό - γη -
 - σί μας. Ἐ - λα καὶ ψάλ ἄ - γι - - α - σμὸ

7. ΕΪΝΤΑΤΕ ΝΑ ΠΑΜΕ ΣΤΟΝ ΑΪ-ΒΑΣΙΛΗ.

Δημῶδες ἄσμα τῆς Καππαδοκίας (πρὸς διαγωνισμόν).

Συλλογή Γ. Δ. Παχτίκου.

Andante (♩ = 132)

1. Ἐ - ἴν - τα - τε νὰ πᾶ - με στὸν Ἄϊ Βα - - - σί - - - λη.

Νὰ γκρε - μά - σου - μεν τὰ κρηά - τα στὸ σί - δι.

Ἐπιφθός.

Βάϊ, Πα - να - γιά μου Θε - ο - - τό - - - κον, Κύ - ρια

Ἄη - μον, Κύ - ρια Ἄη - σον. Κύ - ρια Ἄη - - - μον,

Κύ - ρια Ἄι - - η - σον, Πα - να - - γιά μου Θε - ο - - τό - κον.

8. ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΟΤΗΣ.

Στάσιμον Α! Στροφή γ! (Στίχ. 441-446).

Χορός Ὠκεανίδων.

Ἀφιερῶται τῇ Α. Ε. Dédiee à S. E. ISMAÏL DJÉNANY BEY

Μελοποιία Γ. Δ. Παχτίκου.

Andante (♩ = 144)

Ὁξύφωνοι.
I-II
Χορός
Ὠκεανίδων.

Δασύφωνοι.
III

(Ὁρχήστρα) Στ. γ! Μό - νον δὴ πρό - σθεν [ἄλ - λων]

ἐν πό - νοι - - - σιν δα - μέντ' [ἄ - δα - μαν - το - - δέ - - ταις Τι -

- τᾶ - να λύ - - μαις] ἐ - - σει - - δό - - μαν θε - ῶν, θε - ῶν,

(Ὁρχήστρα) ὅς ὑ - πέ - ρο - χον σθέ - νος, σθέ - - νος, σθέ -

ὅς ὑ - πέ - ρο - χον σθέ - νος, σθέ - νος, σθέ -

- νος κρα - ται - - - - - ὄν, κρα - ται - - - - -

- νος κρα - ται - - - - - ὄν, κρα - ται - - - - -

- νος κρα - ται = κρα - ται - ὄν,

- ὄν, κρα - ται - ὄν <γαί - ας> οὐ - ρά - νι - ὄν τε πό -

- ὄν, κρα - ται - - ὄν <γαί - ας>

κρα - - ται - - ὄν

- λον πό - λον πό - - λον πό - - λον

οὐ - ρά - νι - ὄν τε πό - λον πό - λον πό - - - λον

<γαί - ας> οὐ - ρά - νι - ὄν τε πό - λον πό - - λον

<γαί - ας> οὐ - ρά - νι - ὄν τε πό - λον στέ - νων ὕ - πο - θα - στα - -

Μονωδία Solo.

- ζει. <γαί - ας> οὐ - - ρά - νι - ὄν τε πό - λον ὕ - πο - στε -

Χορός. Coro.

- νά - - - - ζει. ὕ - πο - στε - νά = στε - - γά = στε - νά - - - - ζει.

9. Η ΑΝΑΓΝΩΡΗΞΙΣ.

Ἄδεται ἐν Παλλαδαρίῳ τῆς Βιθυνίας εἰς οικογενειακὰς διασκεδάσεις.

Συλλογὴ Γ. Παχτίκου.
Κλειδοκύμβαλον Α. Lombardi.

Larghetto.

PIANO. *p* *ff* *p*

Ἦσμα - Canto.

1. Παιρ - νει χα - ρά - - - ζει, χα - ρά' Ἄ - να - το
2. Πᾶν τὰ που - λά - - - κια που - λά - - κια στηγ βο - -

- λή παιρ - - - νει καὶ θά - - - ζει Δύ
- σκή πᾶν νά βο - σκή - - - σουν παιρ -

- σι τὰ που - - λά - - κια στηγ βο - - - σκή.
- γω καὶ εἰ - - γώ τὸ μαῦ - ρό - μου.

ΔΙΣΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

1. ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ

Ἦσμα ἐκκλησιαστικὸν ἐκ τοῦ Γ' Ἦχου.

Τὸ ἦσμα τοῦτο, ὡπερ δημοσιεύομεν καὶ ὡπερ ἔχει καὶ ἄλλὰς ᾠδικὰς στροφὰς ἐν συνεχείᾳ, εἶνε ἐκ τῶν ὠραιότατων καὶ ἐκφραστικωτάτων συντόμων τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἰσμάτων. Ἐχει δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἰδιάζον χαρακτηριστικόν, ὅτι ἐν ᾧ οἱ μὲν στίχοι αὐτοῦ ἀποπνεύουσι συναίσθημα βαθυτάτης μελαγχολίας καὶ βαθυτάτου πένθους ἐπὶ τῇ ἀπολείᾳ τῆς πατρίου γῆς, ἀπ' ἐναντίας τὸ μέλος εἶνε χαρμόσυνον ἅμα καὶ πανηγυρικόν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε προφανῶς ἀσύνθετος διὰ τὴν σύγχρονον τέχνην, ἡμιμαθεῖς δέ τινες δύνανται ἴσως νὰ χαρακτηρίσωσιν αὐτὸ καὶ ὡς ἀκαλαίσθητον μουσουργημα. Ἀλλὰ πόσον ἀπατώνται! Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἀχωρίστως πάντοτε προσκείμενοι πρὸς τὴν μουσικὴν, ἐνόουν ὅπως τὰς μεγάλας αὐτῶν λύπας καὶ στενοχωρίας μετριάζουσι πάνυ φιλανθρώπως διὰ τῆς παρηγόρου πνοῆς τῆς θείας τέχνης. Διὸ καὶ τὰ θελξικάρδια χορικά τῶν τραγῳδιῶν ἴσμοιτα εἰς τὰ τραγικά ἰδίως μέρη ἐπέχον τὴν ἡδεῖαν καὶ παρηγόρον αὐτῶν μελωδικὴν πνοήν. Ὅταν ὁ Ὁρέστης ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ ἐν Ταύροις τοῦ Εὐριπίδου ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἐν ἀγνοίᾳ ὅλως παραδίεται πρὸς τοὺς φύλακας τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος πρὸς σφαγὴν, ὁ χορὸς τῶν ἑλληνίδων παρθένων, πρὸς μετριάσμον τῆς τραγικότητος τῆς ἀνθρωποθυσίας, ᾄδει διὰ παρηγόρου ἐπιδικίου μέλους. Ὅπως φιλόφρονος ὄντως χορῆς τῆς εὐγενοῦς ἑλληνικῆς τέχνης!

Ἡ ἑλληνικὴ λοιπὸν Ἐκκλησία, ἡ τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς ὑγιούς τῶν ἀρχαίων μουσικῆς ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν χριστιανικῶν ναῶν ἀφειδῶς μετοχετεύσασα, διὰ τῆς χαρμόσυνου μελωδίας τῶν λυτῶν τοῦ ἴσματος τούτου στίχων οὐδὲν ἄλλο πράττει, ἢ νὰ διασφύξῃ ἡμῖν μίαν ἀπὸ τὰς πολυτίμους καλλιτεχνικὰς παραδόσεις τῆς προγονικῆς σοφίας καὶ τέχνης.

- Στίχ. 1. Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών.
Ἄλληλούϊα.
2. Ἐπὶ ταῖς ἰτέαις ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκρεμάσαμεν τὰ ὄργανα ἡμῶν.
3. Ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτευόμενοι ἡμᾶς λόγους ᾠδῶν, καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς ὕμνον. Ἄσατε ἡμῖν ἐκ τῶν ᾠδῶν Σιών.
4. Πῶς ἄσωμεν τὴν ψῆν Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίᾳ;

2. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΝ

Αἰωνία ἡ μνήμη!

Μελοποιηθεῖσα ἐν διπλῇ παρασημαντικῇ ὑπὸ Γ. Δ. Παχτίκου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Πλαγίου Α' Ἦχου τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

3. ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ὁ ὕμνος οὗτος καθωρίσθη ὡς ἐπίσημος ὀθωμανικὸς πρὸς τριετίαν, μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν τῆς 10 Ἰουλίου τοῦ 1908.

1. Ζήτω, ζήτω ἡ Πατρίς μας, ζήτω ἡ Ἐλευθερία. Σὰν ἀγαπημέν' ἀδελφία τῆς Πατρίδος τὰ παιδιὰ.	4. Γιὰ νὰ δοξασθ' ἡ Πατρίς τώρα μὲ τὴν Ἐλευθερίᾳ [μας καὶ τιμὴ νὰ στεφανώνη τῆς Πατρίδος τὰ παιδιὰ.
2. Ὅλοι εἰς τὸ Σύνταγμα μας ὀρκισθῶμεν μιᾷ φωνῇ στὸν Θεὸν ποὺ προσκυνοῦ- πῶς ἐὰν κανεῖς φανῆ [μεν	5. Ζήτω, ζήτω κι' ὁ Σουλτάνος μὲ τὸ Σύνταγμα ὁμοῦ, ποὺ ὀρκίσθη νὰ φυλάττη ὡς τὴν κόρην ὀφθαλμοῦ.
3. Τῆς Πατρίδος μας διώκτης ἢ στὸ Σύνταγμα ἐχθρὸς, ν' ἀντιτάξωμεν τὰ στήθη ἐνκντίον τοῦ πυρός.	6. Ζήτω, ζήτω κι' ὁ στρατός [μας, τῆς Πατρίδος ὁ φρουρός, ποὺ τὸ Σύνταγμα φυλάττει ὡσὰν λέων τρομερός. (Μετάφρασις ἐκ τοῦ τουρκικοῦ)

4. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Ποίημα Διονυσίου Σολωμοῦ (1798 † 1847).
Μέλος Νικολάου Χ. Μαντζάρου (1795 † 1872).

Τὸ ᾠδικὸν μέρος τοῦ ὕμνου τούτου δημοσιεύεται ἐνταῦθα ὡς τὸ πρῶτον ἐμελοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήτου κερκυραίου μουσουργοῦ καὶ ὡς τὸ πρῶτον ἀνεγνωρίσθη ὡς ἔθνικος τῶν Ἑλλήνων ὕμνος. Πλεῖονα περὶ τούτου ἴδε ἐν τῷ περὶ τοῦ εἰς Ἐλευθερίαν Ὑμνου ἰδιαίτερω ἄρθρῳ.

A'	B'
1. Σὲ γνωρίζω 'πὸ τὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή. Σὲ γνωρίζω 'πὸ τὴν ὄψη ποὺ μὲ βιά μετράει τὴν γῆ.	3. Ἐκεῖ μέσα κατοικοῦσες πικραμένη 'ντροπαλὴ κ' ἐν στόμα 'καρτερούσες ἔλα πάλι νὰ σοῦ 'πῆ.
2. Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά. Καὶ σὰν πρῶτ' ἀνδρειωμένη χαίρει, ὦ χαῖρ' Ἐλευθερία!	4. Ἀργεὶ νάλθ' ἐκεῖνη 'μέρα κ' ἦταν ὄλα σιωπηλά. Γιατὶ τῆσκιαζ' ἡ φοβέρα καὶ τὰ 'πλάκων' ἡ σκλαβιά.
Γ'	
5. Δυστυχῆς, παρηγορία μὴν σοῦμινε νὰ λές περασμένη μεγαλεῖα καὶ διηγώντάς τα νὰ κλαῖς.	
6. Κι' ἀκαρτέρει κι' ἀκαρτέρει φιλελεύθερη λαλιὰ τὸ ἕνα 'κτύπα τᾶλλο χεῖρ ἀπὸ τὴν ἀπελπισία.	

5. "Σ' ΑΓΑΠΩ,,

Ποίησις 'Ιω Καμπούρογλου.—Μουσική Σπ. Σαμάρα.

Με μιά λέξι θέλω μόνο την αγάπη μου να ειπώ,
να την πάρη το αγέρι την μιά λέξι «σ' αγαπώ».

Κι' όπου πᾶς, χρυσή μ' αγάπη, πάντα να σε κυνηγᾷ.
«Σ' αγαπώ» να σου τὸ λέγη μέσ' 'ς τ' αὐτὶ σιγὰ σιγὰ,

Και τὰ βλέφαρα γιὰ ὕπνο με χαμόγελ' όταν κλῆς,
ν' ἄρχετ' ὄνειρο σιμὰ σου και κρυφὰ νὰ τῆς μιλής.

6. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Ποίημα και μέλος δημῶδες.

Ἄδεται ὑπὸ τῶν ξενογλώσσων Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας.
Συλλογή και κλειδοκυμβάλου συνοδεία ὑπὸ Γ. Παχτίκου.

Τὸ ἱστορικὸν τοῦ ἔθματος τούτου ἔχει ὡς ἐξῆς· Ὅτε ὁ
ἀοιδίμος Μητροπολίτης Πελαγονίας Ἰωακείμ Φορόπου-
λος περιώδευεν ἀνά τὰ ξενόφωνα χωρία τῆς ἐπαρχίας του,
καθ' ὁδὸν ἐνέπεσεν εἰς δολοφονικὴν ἐνέδραν, ἐξ ἧς ἀπὸ τὸς
βροχᾶς τῶν σφαιρῶν ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθη. Οἱ κάτοι-
κοι τῶν ξενοφῶνων τούτων χωρίων μαθόντες τὴν κατὰ
τοῦ Ἀρχιερέως τῶν δολοφονικῶν ἀπόπειραν ἐποίησαν
ἀμέσως τὸ παρὸν ἔθσμα, τὸ ὁποῖον και ἐψαλαν πανηγυρι-
κῶς, διαπιστοῦντες οὕτω σθεναρῶς τὰ ἀκραιφνῆ αὐτῶν
ἔθνικα και θρησκευτικά συναισθήματα. Ἐκτοτε δὲ τὸ
ἔθσμα τοῦτο κατέστη σχεδὸν δημοτικὸν ἐν Μακεδονίᾳ,
ἠδόμενον ἰδίως ὑπὸ τῶν ξενογλώσσων Ἑλλήνων πρὸς
τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς ἐπαρχίας των.

Τὸ ἔθσμα τοῦτο πρὸ τινῶν ἐτῶν εἶχεν ἀποσταλῆ ἡμῖν ὑπὸ
τοῦ ἀγρίως δολοφονηθέντος Μητροπολίτου Γρεβενῶν
Αἰμιλιανοῦ, ὅτε οὗτος, ὡς ἐπίσκοπος Πέτρας, εὕρισκετο
ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου, λεοντοκάρδου
ὄντως στρατιώτου τῆς Ἐκκλησίας και τοῦ Γένους Ἰωα-
κείμ Φοροπούλου.

- 1. Ἐλα, Δεσπότη, γλήγορα,
ἔλα εὐλόγησέ μας,
ἔλα και ψάλε Ἀγιασμό
κι' ὄλους ἀγιάσε μας.
- 2. Λειτουργήσέ μας μιά φορά,
κῆρυξε, φώτισέ μας,
και δὸς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ
στο σῶμα, στὴν ψυχὴν μας.
- 3. Δόσε μας τὸ ἀντίδωρο,
δόσε μας εὐλογία
και δὸς μας νὰ φιλήσωμεν
τὴν χεῖρα τὴν ἀγία.
- 4. Ἄγιο Μύρο δόσε μας
Μεγάλης Ἐκκλησίας
γιὰ νᾶμεθα Χριστιανοὶ
τέκνα Ὁρθοδόξιας.
- 5. Δὸς μας τοῦ Λόγου κήρυκας
Ἑλληνας διδασκάλους,
δὸς μας πκπᾶδες σὺν ἡμᾶς
Ρωμηοὺς και ὄχι ἄλλους.
- 6. Ζῆσε, Δεσπότη, ζῆσέ μας,
ἔτη πολλὰ νὰ ζήσης
κι' ὅταν θὰ πᾶς στοὺς οὐ-
[ρανοὺς
νὰ μὴ μᾶς λησμονήσης.

7. Γύριζε κείθεν βλέπε μας
και στέλλε τὴν εὐχὴν σου
και ἡμεῖς ὄλοι θὰ εἴμεθα
παντοτεινὰ Ἰδικοί σου.

7. ΕἶΝΤΑΤΕ ΝΑ ΠΑΜΕ ΣΤΟΝ ΑΪ-ΒΑΣΙΛΗ

Δημῶδες ἔθσμα τῆς Καππαδοκίας, ἠδόμενον ἐν Φαρά-
σοις (Καίσαρειας) ὑπὸ τῶν μεταβαίνοντων τὴν πορμονὴν
ἐκάστου νέου ἔτους εἰς τὴν παλαιὰν ἐκκλησίαν τοῦ Με-
γάλου Βασιλείου. Οἱ πανηγυρισταὶ καθ' ὁδὸν ἠδόντες χο-
ρεύουσι και δι' ἰδιορρυθμὸν χοροῦ μετὰ χαρακτηριστικῶν
τῶν χειρῶν και τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ σώματος κινήσεων.
Ἄπασαι αἱ στροφαὶ τοῦ ἔθματος τούτου, εἰς 10 τὸν
ἀριθμὸν ἀνερχόμεναι και ἐν παλαιᾷ καππαδοκικῇ δια-
λέκτῳ γεγραμμένα, δημοσιεύονται ἐν τῇ σελ. 17 τοῦ Α'
Τόμου τῶν «260 ἑλληνικῶν δημοτικῶν ἔθμάτων» (Συλλο-
γῆς Γ. Παχτίκου). Ἡ μελωδία αὕτη εἶνε προωρισμένη εἰς
τὴν διὰ διαγωνισμοῦ συνοδείαν κλειδοκυμβάλου (ἴδε και
στήλην «μουσικῶν διαγωνισμῶν»).

8. "ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ,, ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Στάσιμον Α'. Στροφή γ' 441—446.

Μελοποιία Γ. Δ. Παχτίκου (ἀνεκδότος).

Μετάφρασις Στροφῆς και Ἀντιστροφῆς.

Μόνον δὲ προγενέστερον ἄλλον εἰς πόνους καθυ-
ποβληθέντα διὰ σιδηρῶν δεσμῶν εἶδον τὸν Τιτᾶνα,
θεὸν Ἀτλαντα, ὁ ὁποῖος πάντοτε τὸ ὑπέροχον
βάρος τῆς γῆς ἀσφαλῆς ποιῶν και τὸν οὐράνιον
θόλον διὰ τῶν νῶτων ὑποσπαστάζων στενάζει.

Ἄντιστροφή. Ἦχει δ' ἡ θάλασσα τρικυμία συγκρουομένη, στε-
νάζει ὁ πυθμῆν, ὑπηγεῖ τὸ μαῦρον ἐνδοτάτων
τοῦ Ἄδου και αἱ πηγαὶ τῶν καθαρὰ ρεύματα
ἐχόντων ποταμῶν στενάζουσι διὰ τὴν ἀξιολύ-
πητον κακοπάθειαν.

Ἡ στροφή αὕτη κ' ἐν ἐμμέτρῳ τοῦ ἀειμνήστου γυμνα-
σιάρχου Κ. Σ. Ξανθοπούλου παραφράσει, τῇ δυναμείῃ
και ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου κειμένου νὰ ἐφαρμοσθῆ και νὰ ψαλῆ,
ἔχει ὄδε·

Τὸν μόνον πρὶν δὲ ἄλλον, ὅστις εἰς
σκληρὰ συνεζεύχθη δεσμὰ Τιτᾶν ἀλύτως,
εἶδα Ἀτλαντα θεόν,
ὅς πάντοτε ἔχων γῆς τὸ βάρος μέγα
και τοῦ οὐρανοῦ φορτωμένος τὸν πόλον
εἰς ὄμους του στενάζει.

Τὸ Α' Στάσιμον ψάλλεται ὑπὸ τοῦ Χοροῦ τῶν Ὁμο-
νιδῶν πρὸς παρηγορίαν τοῦ ἐπὶ τοῦ Καυκάσου προσδεδε-
μένου και δεινῶς πάσχοντος Προμηθέως. Περὶ τῆς ἐν
Κων/πόλει γενομένης πρώτης τῆς αἰσχυλείου τραγωδίας
σκηνικῆς διδασκαλίας ὑπὸ τοῦ «Ὁμίλου τῶν Ἑρασιμόλ-
πων» ἰδὲ σχετικὸν ἄρθρον μετ' εἰκόνας.

9. Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ

Ἄσμα δημῶδες ἑλληνικόν, ἠδόμενον ἐν Παλλαδαρίῳ
τῆς Βιθυνίας (ἐπαρχίας Προούσης) τὸν χειμῶνα ἰδίως κατὰ
τὰς οικογενειακὰς συναστροφάς. Ἐκ τῆς ἀνεκδότου
συλλογῆς Γ. Δ. Παχτίκου.

Τὸ συγχανητικὸν τοῦτο ἔθσμα, ἐν ᾧ ἐκτίθεται τόσον

ποιητικῶς τὸ συναίσθημα τῆς συζυγικῆς πίστεως και τι-
μῆς τῆς νεωτέρας Ἑλληνίδος, τῆς πιστῆς ταύτης τῶν ἀρε-
τῶν τῆς δημοτικῆς Πηνελόπης κληρονόμου, ἐγράφη και
παρρησιμῶν ὑπὸ τοῦ Συλλογέως τῆς γραιίας Παναγιωτίσ-
σης Π. Φιλοξένογλου, ἐτῶν 82. Ἡ σεβασμία αὕτη γραιία
τὸ ἔθσμα τοῦτο εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὴν πρὸς μητρὸς μίμ-
μη, ἧτις ἀπέθανε περίπου ἐννενηκοντοῦτις. Καὶ οὕτω ἡ
θετικὴ ἡλικία τοῦ ἔθματος ὑπερβαίνει τὰ 200 ἔτη. Ὅταν
δ' αὕτη μετὰ τὴν παρασήμανσιν τοῦ ἔθματος ἠρωτήθη ὑπὸ
τοῦ Συλλογέως περὶ τῆς ἡλικίας τῆς, ἀπήντησε μετὰ με-
γάλης ὄντως δυσκολίας, ὅτι εἶνε 58 μόνον ἐτῶν! Ὅτε
ὁμως εἶδεν, ὅτι οἱ παριστάμενοι θεωρητικῶς πλέον διε-
μαρτύροντο διὰ τὴν ἀπόκρισιν τῆς ἡλικίας, ἡ ἀφελὴς
γραιία μετὰ θαυρῶν ἀπελογηθῆ ἡμῖν ὡς ἐξῆς, ἀναγκα-
σθεῖσα οὕτω ν' ἀποκαλύψῃ μυστικόν, ὄπερ εἰς οὐδένα μέ-
χρῃ τοῦδε εἶχεν ἀποκαλύψει.

Ἄφέντη μου δάσκαλε, νὰ με συγχωρᾷς διὰ τὸ
πῆμα ποῦ σοῦπα. Πρὶν κάμποσα χρόνια ἐπήγα εἰς τοὺς
Ἐλιγμούς εἰς τὸν Παπᾶ Μανώλη διὰ νὰ κυττάξῃ τὴν
τύχην μου εἰς τὰ χαρτὰ (εἰς τὰ βιβλία δηλαδή). Μοῦπε
λοιπὸν ὁ Παπᾶ Μανώλης — νᾶχομε τὴν εὐκῆν του, —
ὅτι ἔστὰ ἐξῆντα θ' ἀποθάνω. Κ' ἐγὼ λοιπὸν, παιδί μου
— συγχώρα με, — γυρίζω ὄλο ἴπισω ἀπὸ τὰ ἐξῆντα διὰ
νὰ μὴ μ' εὕρῃ ὁ Χάρος! . . .

Ἡ μελωδία τοῦ πολυτίμου τούτου ἔθματος εἶνε συντε-
θειμένη κατὰ τὴν δωρισι κλίμακα τῶν ἀρχαίων, ἡ κατὰ
τὸν Δ' Ἦχον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ἐν τῷ 7 ὁμως
ρυθμικῷ ποδὶ (mesure) ὀδεύει κατὰ τὸ χρωματικὸν γένος.
Λήγει δὲ, κατὰ τὸ σύστημα τῶν πινδαρικῶν ᾠδῶν, ἐν τῷ
μέσῳ τῶν στίχων, χρησιμευόντων ἐν τῇ Ἀντιστροφῇ και
ὡς ἀρχὴ τῶν ἄλλων ᾠδικῶν στροφῶν.

Ἡ πρὸς κλειδοκύμβalon συνοδεία τοῦ ἔθματος, φιλο-
τεχνηθεῖσα χάριν τοῦ Περιδικοῦ ὑπὸ τοῦ τετιμημένου
αὐτοῦ συνεργάτου και διαπρεποῦς ἰταλοῦ μουσουργοῦ κ.
Αὐγουστου Lombardi, ἀποδίδει λιαν ἐπιτυχῶς τὴν ἀρχι-
κὴν μελωδικὴν ἔκφρασιν τοῦ ἔθματος. Τὸ ἐπὶ τοῦ προ-
τελικῶ φθόγγου σημεῖον χρονοτριβῆς (κορώννα) προσετέ-
θη ὑπὸ τοῦ κλειδοκυμβαλιστοῦ πρὸς πλείονα ἁρμονικὴν
ἔκφρασιν.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

(Ἰδιαιτέρα ἀλληλογραφία «Μουσικῆς»)

Ἐν Βερολίῳ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1911.

Ἄν ὑπάρχη λαὸς σύγχρονος ὑπὸ τὴν ὑφήλιον, ὅστις
ἀγαπᾷ τὴν μουσικὴν σοβαρῶς, ὅστις παιδεύεται και μορ-
φοῦται ἐν τῇ μουσικῇ συστηματικῶς, ὅστις τρέφεται και
ἀναπτύσσεται διὰ τῶν τῶνων τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς ἰδαι-
τέρως, ὅστις τίλος τὴν μουσικὴν θεωρεῖ ὡς στοιχεῖον
ἀπαραίτητον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ και τοῦ ἐθνισμοῦ αὐτοῦ,
τοιούτος λαὸς ἀναμφισβήτητος εἶνε ὁ γερμανικός. Ἀπὸ τοῦ
Νηπιαγωγείου μέχρι τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου, ἀπὸ τοῦ
Σχολαρχείου μέχρι τοῦ Γυμνασίου και ἀπὸ τοῦ Γυμνα-
σίου μέχρι και τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἀκόμη ἐδολίων τοῦ
Πανεπιστημίου ὁ γερμανὸς εἶνε ἠναγκασμένος ν' ἀνα-
πτύσσεται διὰ τῶν ἡχῶν τῆς παιδαγωγικῆς και ἐθνικῆς
αὐτοῦ μουσικῆς. Ἀλλὰ και οἱ ἀμέτοχοι εὐρυτέρας σχολι-

Παίρνει χαράς Ἄνατολὴ παίρνει και βάζει Δύσι
πᾶν τὰ πουλάκια ἔς τὴν βοσκὴν ἢ πᾶν νὰ βοσκῆσουν.
Παίρνω κι' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου ἢ και ὄλο μου τᾶσκέρι.
Παίρω κι' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου ἢ και ὄλο μου τᾶσκέρι.
πᾶν ἔς τὴν βρύσι νὰ πῶν νερό. ἢ

5 Βρίσκω μιά νηὰ πῶπλυε σὲ μαρμαρένια γούρνα.
— Κόρη μου, γιὰ σῦρε νερὸ νὰ πιοῦν τὰ διψασμένα,
νὰ πῶν και ἐγὼ και ὁ μαῦρός μου κι' ὄλο μου τᾶσκέρι.
Σαρᾶντα τᾶσια διάσπυρε ἔς τὰ ἄμματα δὲν τὴν εἶδε,
ἀλλὰ ἔς τὰ σαρᾶντα τέσσαρα τότες γύρισε και εἶδε τὴν να.

10 — Κόρη μου, δὲν ἄνδρῆσαι δὲν παίρνεις παλληκᾶρι;
— Πῶς με το εἶπες, ξένε μου, νὰ πάρω παλληκᾶρι;
Ἐχω ἄντρα ἔς τὴν ξενιτειὰ δώδεκα χρόνια λείπει,
ἀκόμη δὲν τὸν καρτερῶ ἔς τὰ τρία τὸν παντέχω
σὺν δὲν φανῆ σὺν δὲν ἄκουσθῃ, μαῦρα θὲ νὰ φορέσω.

15 — Κόρη μ', ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄνδρας σου ἐγὼ εἶμαι και ὁ καλὸς
[σου.

— Σὺν εἶσαι σὺ ὁ ἄνδρας μου σὺν εἶσαι και ὁ καλὸς μου.
πές με σουμάδια τῆς αὐτῆς ἴσως και σὲ πιστέψω.

— Κλῆμα ἔχεις ἔς τὴν πόρτα σου μηλιὰ μέσ' ἔς τὴν αὐτὴ
[σου.

καρμεῖ τὰ μῆλα κόκκινα ὡσὺν τὸ μάγουλό σου.

20 — Κι' αὐτὰ, ξένε μ', ξέρεις τα γειτόνισσαις τὰ λένε·
πές με σουμάδια τοῦ σπιτιοῦ τότε νὰ σὲ πιστέψω.

— Χρυσὴ κανδήλα κρέμεται ἔς τὴν μέση τοῦ ὄρθου σου
σὲ φέγγει και ξυμῶνεσαι και φεγγεῖ σε και πλαγιαζεῖς.
Κι' αὐτὰ, ξένε, ξέρεις τα ἡ γειτόνισσαις τὰ λένε·

25 — πές με σουμάδια τοῦ κορμιοῦ ἴσως και σὲ πιστέψω.
— Ἐλῆ ἔχεις ἔς τὸ μάγουλο, ἐλῆ ἔς τὴν ἀμασχάλη
ἀνάμεσα ἔς τὸ σπῆθός σου ἤλιος με τὸ φεγγάρι.

— Ἐσὺ ἔσαι ὁ ἄνδρας μου, ἐσὺ ἔσαι και ὁ καλὸς μου.
Σύρτε, δούλαις, στρώσατε κι' ἤλθεν ὁ καλὸς μου!

Σημ. — Τὰ ἔθσματα, τὰ φέροντα ἐν ἐπικεφαλίδι τὰς λέξεις
«Μέλος ἢ και μελοποιία Γ. Δ. Παχτίκου» (συνυπονοουμέ-
νης, ἐννοεῖται, και τῆς ᾠδικῆς ἢ και ὀργανικῆς αὐτῶν ἁρμο-
νίας) εἶνε ἰδιοκτησία τοῦ συγγραφέως. Διὸ πᾶσα αὐτῶν μετα-
τύποισι, ἢ και δι' οἰασθῆποτε ἄλλης παρασημαντικῆς μεταγρα-
φῆ, ἄνευ τῆς γραπτῆς αὐτοῦ ἀδείας, θέλει θεωρηθῆ ὡς κλο-
πημαία, ἐπομένως κατὰ τὸν νόμον καταδικατέα.

κῆς παιδεύσεως κατερχόμενοι ἐν τῇ κοινωνικῇ καλαισθη-
πολλαπλῶς μετέχουσι τῶν ἀγαθῶν τῆς μουσικῆς εὐχαρι-
στήσεως. Αἱ συλλογαὶ ἐθνικῶν γερμανικῶν ἔθμάτων, αἱ
γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα μουσικὰ εὐαγγέλια, ἀποτελοῦσιν
ἀχώριστον ἐγκόλπιον ἀπὸ τὸν γερμανὸν πολίτην εἰς
οἰανδήποτε και ἂν ἀνήκῃ οὗτος κοινωνικὴν τάξιν. Ὅπως
ὁ Μ. Ἀλέξανδρος και κοιμῶμενος ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον
αὐτοῦ ἐφιλάττε τὸν προσφιλῆ αὐτῷ Ὅμηρον, οὕτω και
ὁ Γερμανὸς εἶνε ἀχώριστος ἀπὸ τὰ προσφιλῆ αὐτοῦ ἐθني-
κὰ ἔθσματα.

Τοιοῦτος εὐρύτατος μουσικός ὀρίζων δὲν δύναται παρὰ νὰ
δημιουργῆσῃ και πλουσιώτατον μουσικὸν τύπον, ποικιλο-
τρόπως καθοδηγοῦντα τὸν γερμανὸν πολίτην εἰς τὴν ὑγιᾶ
μουσικὴν παιδευσιν και μόρφωσιν. Καὶ οὕτω νῦν ἐν ἀπάσῃ
τῇ Γερμανίᾳ ἐκδίδονται ἄνω τῶν ἐξῆκοντα (ἀριθ. 60) μου-
σικῶν ἐφημερίδων και περιοδικῶν! Ὁ ἑλληνισμὸς ἀριθ-
μεῖ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 12 ἑκατομμυρίων και ἐν τούτοις
οὔτε διὰ τοῦ φανοῦ τοῦ Διογένης δύναμεθα μόλις

και εν μουσικόν περιοδικόν νά άνεύρωμεν. Η Γερμανία τούναντιόν άριθμεί πληθυσμόν άνω τών 60 εκατομμυρίων και εν τούτοις 60 μουσικαί έφημερίδες και περιοδικά τό καλλιτεχνικόν τής θείας του Όρφέως τέχνης φώς έπιχέουσιν άπλετον επί τών ψυχών του γερμανικού λαού! Όποία άντίθεσις τής πραγματικής φιλομουσίας και τής άμουσίας τών λαών!

Ειδικότερον εξετάζοντες τό ήμέτερον θέμα παρατηρούμεν, ότι ο γερμανικός μουσικός τύπος διαίρεται εις τρεις κατηγορίας, ών έκάστη έχει και ιδιαιτέραν άποστολήν. Αί διάφοροι γερμανικαί μουσικαί σχολαί έσχημάτισαν και διάφορα στρώματα ποιικίλων μουσικών γνωμών, ών έκάστη έχει και τό οικείον δημοσιογραφικόν όργανον. Περιέργως δέ πάσαι αι μουσικαί αύται επιθεωρήσεις συμφωνοῦσι περι τό μεγαλείου του Βάγνερ, εν τώ άλλοτε κατά τός πρώτας μεγαληπιθούλους αυτού μουσικός προσπαθείας ο γερμανικός, ως και ο ξένος, μουσικός κόσμος, μη δυνάμενος νά άντιληφθῆ, άπεκάλει αυτόν ειρωνικώς *μουσουργόν του μέλλοντος*. Πόσον εύκόλως μεταβάλλονται και μετανοοῦσιν οι λαοί

Εκ τών 60 λοιπόν μουσικών επιθεωρήσεων περι τās εικόσιν εινε πολύ ειδικαί, η και πολύ τοπικαί η και όλίγον σπουδαία εν τώ αι λοιπαί τεσσαράκοντα περιορίζονται περι τὰ μεγάλα μουσικά ζητήματα.

Είς τήν πρώτην, τήν και σοβαράν, κατηγορίαν τών μουσικών τούτων επιθεωρήσεων ευρίσκομεν θέματα και ζητήματα του γερμανικού φρονήματος, φθάνοντες εις τόν ύψιστον εκείνον βαθμόν τής λεπτομερούς κριτικής, ητις εινε εκ τών κυρίων γνωρισμάτων τής ιδιοφυίας τών Γερμανών. Άνω τών 300 διατρεπών μουσικών και μουσικολόγων τής Γερμανίας άπασχολοῦνται με σπουδαία άρθρα διά τὰ μεγάλα μουσικά ζητήματα.

Εν τών τοιαύτης τάξεως σπουδαίων και σοβαρών μουσικών περιοδικών εινε η «Die Musik» (Η Μουσική) του Βερολίνου. Πολυτελώς έκδομένη έφθασεν εις άσυνήθη τελειότητα. Η διάταξις τών άρθρων γίνεται μετά πολλής τής φιλοκαλίας. Αί εικόνας λίαν περιποιημέναι. Συνεργάται οι πλέον διακεκριμένοι κάλαμοι τής Γερμανίας.

Άλλη επίσης σπουδαία επιθεωρήσις εινε η «Neue Musik Zeitung» (Νέα Μουσική Έφημερίς) τής Στουτγάρδης. Εινε τό μουσικόν όργανον τής νέας σχολής του Μονάχου. Έχει εις τήν διάθεσίν της και πλήθος μουσικών άνταποκριτών. Δημοσιεύει μεταξύ άλλων και μαθήματα μουσικής θεωρίας τών καλλιτέρων καθηγητών τών γερμανικών φδείων. Η «Neue Zeitschrift für Musik» (Η Νέα Έφημερίς τής Μουσικής), έκδομένη εν Λειψία, εινε εκ τών παλαιότερων και κάλλιστα συντασσομένων φύλλων με λαμπρούς συνεργάτας. Κατά τό 1860, έποχήν τής δεινής πολεμικής τών συντηρητικών και τών όπαδών του Βάγνερ, τό όργανον τούτο σπουδαίως συνετέλεσεν εις τόν θρίαμβον του παραγνωρισθέντος Ριχάρδου Βάγνερ. Η έφημερίς ούτη επιδιώκει και τήν αναγέννησιν τών αρχαίων έργων, εκτελουμένων *κατά τās θελήσεις τών συνθετών αυτών* και ούχι κατά τās αυτοβούλους όρέξεις τών μη συνθετών.

Εν Λειψία έκδίδεται επίσης και η «Signale für die musikalische Welt» φέρων τήν σεβαστήν ήλικίαν τών 70 έτών από τής πρώτης έκδόσεως. Καθαρώς δέ βαγνερικόν όργανον εινε τό «Bayreuther Blätter», περιοριζόμενον συνήθως περι τήν εξέτασιν και τὰ σχόλια τών έργων του Βάγνερ.

Ειδικόν περιοδικόν ύπάρχει ο «Der Klavierlehrer», ητοι «Ο Διδάσκαλος του Κλειδοκυμβάλου», ίδρυθείς τώ 1878, όργανον τής Έταιρείας τών γερμανών διδασκάλων τής μουσικής. Υπερασπίζει και τὰ επαγγελματικά συμφέροντα, τὰ άφορώντα τούς διδασκάλους τής μουσικής.

Επίσης ο «Die Kunstwart» (ο Φύλαξ τής τέχνης) του Μονάχου, τό «Musikalisch-Literarischer Monatsbericht» (Δελτίον μουσικολογικόν) τής Λειψίας, τό «Die Monatshefte für Musikgeschichte» (Μηνιαίον δελτίον τής Ιστορίας τής μουσικής) κτλ. εινε από τās άξιολόγους επιθεωρήσεις.

Επιφανές μουσικόν όργανον, άποβλέπον και τήν διεθνή μουσικην κίνησιν, εινε τό «Zeitschrift der internationalen Musikgesellschaft» (Δελτίον τής διεθνούς έταιρείας τής μουσικής) ίδρυθέν πρό 14 περίπου έτών. Τό όργανον τούτο άποτείνεται προς τούς μουσικούς μάλλον, παρά εις τό πολύ δημόσιον· περιέχει άρθρα έκτάκτως ενδιαφέροντα, εκτυπούμενα, κατά τό δυνατόν, εις τήν πρωτότυπον γλώσσαν, γερμανικήν, γαλλικήν, άγγλικήν κτλ. Τό έγκριτον τούτο περιοδικόν έδημοσίευσεν και τινας δημώδεις ελληνικάς μελωδίας (Συλλογής Γ. Παχτίκου) μετά σοφής όντως κριτικής έπεξεργασίας του εν Μονάχῳ έλληνομαθούς καθηγητού κ. L. Büchner.

Τὰ τής δευτέρας κατηγορίας δημοσιογραφικά όργανα συμποσούμενα εις 20 περίπου, έχουσι κύκλον μάλλον περιωρισμένον και έκδίδονται πανταχού σχεδόν τής Γερμανίας διά τās πολυαριθμους έταιρείας του ζςματος. Επίσης 8 περιοδικά άσχολοῦνται εις τό λειτουργικόν ζςμα τής Καθολικής Έκκλησίας και 5 έφημερίδες εις τό τών Διαμαρτυρομένων.

Η τρίτη δέ κατηγορία περιλαμβάνει δημοσιεύματα επαγγελματικά τής τέχνης. Τοιαῦτα εινε η *έφημερίς τής γερμανικής όργανοποιίας*, έκδομένη εν Βερολίνο, τό όργανον τών κατασκευαστών *έκκλησιαστικών μουσικών όργάνων*, η *έφημερίς τών κιθαριστών*, τό όργανον τών φίλων του *Αρμονίου*, τό έπίσημον όργανον τής Έταιρείας τών *χορών τών σπουδαστών*, η *έφημερίς τής γερμανικής στρατιωτικής μουσικής*.

Τοιοῦτος εν πάση συντομίᾳ ο γερμανικός μουσικός τύπος, όστις θαυμάσιως έξυπηρετεῖ τήν διάδοσιν τής μουσικής παρά τῳ γερμανικῳ λαῳ. Θα μορφωθῆ άρά γε και η νέα έλλην. γενεά έλληνοπρεπώς εν τῃ μουσικῃ; Ο' αναβίωση άρά γε και παρ' αύτῃ η άξιοθαύμαστος και ύγιής μουσική μόρφωσις τών μουσικωτάτων αύτῆς προγόνων, οὔτινες ούκ όλίγον συνετέλεσαν και εις τό μουσικόν μεγαλείον του Γερμανικού έθνους;

Θαρσείν χρή' τάχ' αύριον έσσει' άμεινον.

ΒΕΡΟΛΙΝΕΙΟΣ ΣΑΛΠΙΞ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

«Ο Σκύθης Άτάξ ητο τσοσῳτον άμουσικος, ωστε, όταν ποτέ ο αιχμάλωτος συλληφθείς δεινός αλληγής Ισμηγίλας ηύλησε πρό αυτό, μεθ' όρκου διαβεβαίωσεν, ότι γλυκύτερον εύχρησται αυτόν ο χρεμιστιμός του ήππου του, παρά ο Έλλην αλληγής.

Ηλούταρχος

«Δέον τούς θεατάς άει βελτίω τών αυτών ήθών άκούοντας, βελτίω τήν ήθονήν ίσχειν».

Πλάτων

ΑΙΣΧΥΛΟΥ
“ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ,”

Υπό τήν ύψηλήν προστασίαν τής ευγενεστάτης πρεσβείρας τής Ελλάδος Κυρίας Πηνελόπης Ίω. Γρουπάρη έδιδάχθη από τής σκηνης του θεάτρου «Βαριετέ» τόν παρελθόντα Άπρίλιον ο «Προμηθεύς Δεσμώτης» του Αισχύλου (525 - 456 π. Χ.) κατά μελοποιαν τών χορικών ζςμάτων υπό του κ. Γ. Δ. Παχτίκου. Η παράστασις γενομένη τῃ ευγε-

Αί επιτροπεία αύται εν τῃ προς τό όμογενές δημόσιον έκκλησει αυτών μεταξύ άλλων γράφουσι και τάδε:

«Αί αρχαία ελληνικαί τραγωδία, καθά παρὰ πάντων πλέον άνομολογείται, εκ του ωκεανού τής ελληνικής Ιστορίας δέν ανασύρουσι μίαν μόνην μορφήν η μίαν μόνην σελίδα, άλλ' όλόκληρον τόν ιδεώδη τών Προγόνων βίον. Καί τῳ όντι από θεάτρου διδασκόμεναι αύται άνάγουσιν εις τό φώς τὰ πρότυπα τής άρετῆς: και τής μεγαλοπρα;μουσύνης. δι' ών ενισχύονται οι χαρακτήρες, η ψυχή κινείται προς

Ο «ΟΜΙΛΟΣ ΤΩΝ ΕΡΑΣΙΜΟΛΠΩΝ.»

Μετά τήν πρώτην εν Κωνσταντινουπόλει δοθείσαν παράστασιν του «Προμηθεύς Δεσμώτου» (5 Άπριλίου 1910).

νεϊ συμπράξει φιλοκάλων έρασιτεχνών και του μικτού χορού του «Ομίλου τών έρασιμόλπων», ών αι μορφαί περίξ του μελοποιου έμφαίνονται εν τῃ άνω εικόνι, έδόθη προς όφελος του «Κεντρικού Παρθεναγωγείου τής ελληνικής ορθοδόξου Κοινότητος» Πέραν. Τήν διοργάνωσιν τής αρχαιοπρεπούς έσπερίδος ειχεν αναλάβει ειδική επιτροπεία, συγκειμένη εκ τών ευγενεστάτων κυριών Η. Ηλιάσκου, Στ. Ευγενίδου, Στ. Ράλλη, Σγουρδαίου, Γαβριηλίδου, Φραγκοπούλου και Μανρίδου και εκ τών μελών τής Έφορείας του Κ. Παρθεναγωγείου έριτίμων κυριών Λεωνίδα Ζαρίφη, Ι. Καστέλλη, Κ. Κωνσταντινίδου, Θρ. Καμαράδου και Α. Αδλωνίτου.

άγάπην και φιλανθρωπίαν, η καρδιά έξευγενίζεται, τό φρόνημα μεταρσιούται εις ιδανικούς κόσμους, μετ' αυτών δέ και ο έθνικός βίος άνορθούται.

Εκ τών οὔτω δέ ήθοποιώς και έθνοποιώς ενεργούντων δραματικών τής ενδόξου αρχαιότητος προϊόντων τυγχάνει αναντιροήτως και η του ύψηλετούς Αισχύλου μεγαλοφυής τραγωδία «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ». Εν τῳ αξιοθαύμαστο τούτω άριστουργήματι πρωταγωνιστεῖ μεν ο επί τών ύψηλοκρήμων του Κανκάσου κορυφών προσηλωθείς μέγας τής ανθρωπότητος ευεργέτης του ελληνικού πολιτισμού και ήρωας Τιτάν Προμηθεύς, αλλά μετ' αυτού συναγωνίζονται επίσης και αι τόν χορόν

ἀποτελοῦσαι Ὁκεανίδες κόραι, αἱ ὅποια οὐ μόνον διὰ τῶν τρυφερῶν αὐτῶν χορικῶν ἰσμάτων παρηγοροῦσι τὸν ὑπὲρ ἰδεωδῶν ἀρχῶν δεινῶς πάσχοντα Τιτᾶνα, ἀλλ' ἐν τέλει γενναίως καὶ ἥρωϊκῶς συναποθνήσκουσι μετ' αὐτοῦ, ὕψιστον οὕτω καὶ διδακτικώτατον παρέχουσαι ἐθελουσίαις καὶ ἀφοσιώσεως ὑπόδειγμα καὶ εἰς τὰς νεωτέρας ἑλληνίδας πρὸς ἐξάσκησιν ἐγγενῶν ἀρχῶν καὶ καθηκόντων.

Διὰ τὰ τοιαῦτα δὲ τῶν ἀρχαίων δραμάτων ὑψηλὰ διδάγματα δικαίως καὶ παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς λαοῖς ἤρξατο ἀπὸ τινος τοσοῦτον ζωηρὸν νὰ διαπνέη ἀρχαιοφιλίας πνεῦμα, ὥστε ἡ κατὰ τὸ ἐνὸν ἀρχαιοπρεπεστέρᾳ αὐτῶν ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία νὰ θεωρῆται, τοῦτ' αὐτό, ὑψίστης ἐγγενείας καὶ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ φωνητικῶν σύμβολον.

Ἡ Ἐφορεία τοῦ Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Πέραν εἰς τοιοῦτον ἠθικὸν ὄφελος καὶ εἰς τὸ ἐκ τούτου προκύπτον ἠθικὸν γόητρον ἀποβλέπουσα, ἐπιθυμοῦσα δὲ σύναμα, ὅπως καὶ δαφιλέστερον ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ὁσημέραι πολλαπλασιαζομένας εκπαιδευτικὰς ἀνάγκας τῶν εἰς 900 περίπου ἀνερχομένων ἑλληνίδων μαθητριῶν τοῦ Παρθεναγωγείου, δημοφώνως ἀπεφάσισε τὴν πρὸς ὄφελος αὐτοῦ σκηνηκὴν διδασκαλίαν τοῦ προμηθημονευθέντος δραματικοῦ ἀριστουργήματος.

Οἱ φιλότιμοι ἐρασιτέχνη ἐδίδαξαν τὴν τραγωδίαν μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας, κατὰ τὴν ὁμόφωνον τῶν παρόντων γνώμην. Ἐκαστος τούτων ἐσημειοῦτο ἐν τοῖς προγράμμασι διὰ ψευδωνύμων. Τὰ χορικά δὲ ἴσματα (ἕξ ὧν τὸ ἐν δημοσιεύεται ἐν τῷ παρόντι τεύχει), εἰς 16 τὸν ἀριθμὸν ἀνερχόμενα, ἐψάλησαν μετὰ συνοδείας πολυμελοῦς ὀρχήστρας, διευθύνοντος τοῦ μελοποιῦ, ὑπὸ τοῦ γυναικείου χοροῦ τοῦ «Ὀμίλου τῶν ἐρασιμόλων», τὸν ὁποῖον ἀπήρτιζον αἱ δεσποινίδες:

Ἀποστολίδου Ἐράνθη, Βασσαλάκη Δυσέυρη, Βάττη Θεοδοσία, Βιτάλη Ἀλκινόη, Δημητροιέβνα Ἀλεξάνδρα, Δούκα Μαρία, Ζαλώνη Ἐλένη, Κ. Ἰφιγένεια, Κοσμίδου Μαρία, Κουμπαράκου Αἰμυλία, Ἰωαννίδου Εἰρήνη, Κωνσταντινίδου Ζωή, Παχτικῶν Ὀλγα, Ραβιόλου Εἰρήνη, Σάρορον Ἄννα καὶ Σάρορον Εὐαγγελία.

Οἱ ὑπὸ ψευδώνυμα δὲ κρυπτόμενοι μουσοτραφεῖς νέοι καὶ νεάνιδες, οἱ διδάξαντες τὴν τραγωδίαν, ἦσαν οἱ ἑξῆς: Κ. Νούλης (Προμηθεὺς—Εὐβουλος), Γ. Ἀμβροδῆς (Ἡφαιστος—Γελάσιος), Γ. Καταζᾶς (Κράτος—Βροντίνος), Ἀλκινόη Βιτάλη (Βία—Μοσχίνη), Μαρία Δούκα (Κορυφαία Χοροῦ—Ἀξιοθέα), Χορὸς Ὁκεανίδων (αἱ νεάνιδες τοῦ

«Ὀμίλου τῶν Ἐρασιμόλων»), Ἡλ. Καϊμάκης (Ὁκεανὸς—Σπερχειεύς), Εἰρήνη Ἰωαννίδου (Ἰὼ—Ἡδύλη) καὶ Ε. Κανδύλης (Ἐρμῆς—Ἐρμιοκράτης).

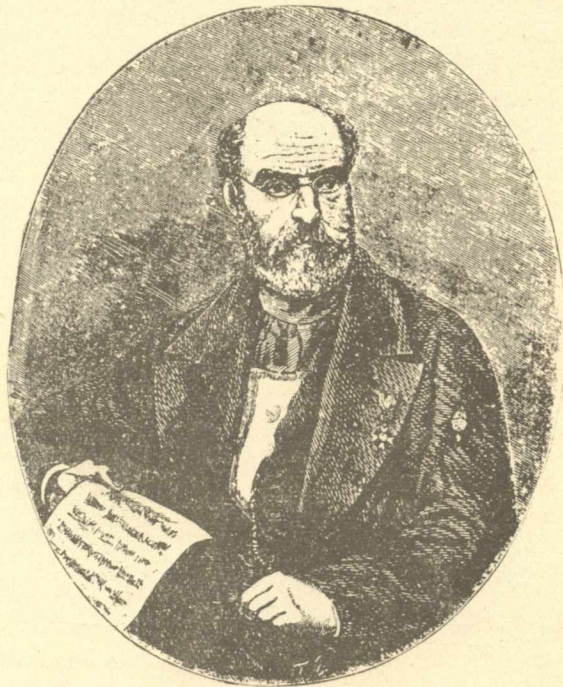
ΑΗΔΩΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Ο ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΥΜΝΟΣ

ΤΟΥ

Ν. ΜΑΝΤΖΑΡΟΥ

Οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἔθνος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχη ἴδιον ἔθνικόν ὕμνον μετὰ καταλλήλου μουσικοῦ μέλους. Ἐν τοῖς ἔθνικοις ὕμνοις ἀποτυπῶνται δι' ὀλιγίστων στίχων ὁ ἔθνικὸς χαρακτήρ τοῦ ψάλλοντος αὐτοῦ λαοῦ, ὡς καὶ τὰ ἔθνικὰ αὐτοῦ

Ν. ΜΑΝΤΖΑΡΟΣ, ὁ μελοποιὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ὕμνου.

ιδεώδη. Πάντων ἄρα τῶν ἔθνικῶν ὕμνων τὰ κείμενα, τὰ τε ποιητικὰ καὶ τὰ μουσικὰ, δέον εἰς τοῦτο ἰδίως ν' ἀποβλέπωσιν, εἰς τὸ νὰ διατυπώσωσιν, ὅσον ἔνεστι, πιστότερον τὸν ἔθνικόν χαρακτήρα.

Ὁ εἰς τὴν «Ἐλευθερίαν ὕμνος» τοῦ Ν. Μαντζάρου, ὅστις εἶνε καθωρισμένος καὶ ὡς ἐπίσημος ἔθνικὸς ἑλληνικὸς ὕμνος, συνεοῖ ἐν ἑαυτῷ πάντα τὰ ἀπαραίτητα τῶν γνησίων ἔθνικῶν ὕμνων προσόντα. Διότι διὰ μὲν τοῦ ποιητικοῦ αὐτοῦ κειμένου ἐξαιρεται εἰς αἰθέρια ὕψη, ἀποδίδων πιστῶς τὰ περι Πίστεως καὶ Πατρίδος ἰδεώδη τῶν Ἑλλήνων· διὰ δὲ τοῦ μουσικοῦ μέλους εἰσδύει εἰς τὸ βάθος

τῆς τοῦ ἔθνους μουσικῆς ψυχῆς καὶ ἐξ αὐτῆς ἀρύεται τὴν ἔνθεον αὐτοῦ ἔμπνευσιν.

Ποιητῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ὕμνου εἶνε, ὡς γνωστόν, ὁ Διονύσιος Σολωμὸς (1798+1857), μελοποιὸς δὲ ὁ μέγας κερκυραῖος μουσουργὸς Νικόλαος Χ. Μάντζαρος (1795+1872). Ὁ Μάντζαρος, καίπερ ἐν Ἰταλία μορφωθείς, τὸν ἔξοχον ὅμως ὕμνον του ἐμελοποίησεν, ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὴν δημόδη ἡμῶν μουσικὴν. Τὰς 158 ποιητικὰς αὐτοῦ στροφὰς διήρρεσεν εἰς 24 αὐτοτελεῖς ᾠδικὰς στροφὰς, ὧν ἑκάστη εἶνε συντεθειμένη πρὸς πλήρη τετραφωνίαν, συνοδευομένην καὶ διὰ καλλιτέχνου κλειδοκυμβάλου ὑποκρούσεως.

Ἡ πρώτη τοῦ ὕμνου στροφή ἐνέχει καὶ τότε τὸ χαρακτηριστικόν, ὅτι εἶνε γεγραμμένη κατὰ τὴν δῶριον κλίμακα τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων, τὴν ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς τὸν Δ' ἤχον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς (Βου-γα δι-κε-ζω-νη-πα-βου = Mi-fa-sol-la-si-do-re-mi) Ἄν τοῦτο σκοπίμως ἐγένετο δὲν τὸ γνωρίζομεν. Ἐν ὅμως γνωρίζομεν θετικῶς, ὅτι ὁ μεγαλοπρεπὴς οὗτος μουσικὸς τρόπος ἦτο πάγκοινος παρὰ τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς βυζαντινοῖς ἡμῶν προγόνοις, καὶ ὅτι καὶ πολλὰ ἐπίσης νεώτερα ἔθνικὰ τῶν Ἑλλήνων ἴσματα κατὰ τὸν σεμνὸν τοῦτον δῶριον τρόπον εἶνε συντεθειμένα. Ἡ τοιαύτη δὲ τεχνικὴ σύμπτωση, ἡ θίγουσα τὰς χορδὰς θελκτικῆς καὶ ἑλληνοπρεποῦς ἀρμονίας, ἀναμφιβόλως κατὰ πολὺ ἐξαιρεῖ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη τοῦ ὕμνου ᾠδικὴ στροφή εἶνε καθιερωμένη, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν. ὡς ἐπίσημος ἔθνικὸς ἑλληνικὸς ὕμνος. Ἄλλ' εἰρήσθω ἐνταῦθα, ὅτι τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς μέλος δὲν ἐκτελεῖται νῦν ὡς τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ φιλοπάτριδος μουσουργοῦ ἐμουσοργήθη. Τὰ μελωδικὰ καὶ τὰ ἀρμονικὰ αὐτῆς μέρη ἐκτελοῦνται σοβαρῶς παρηλλαγμένα καὶ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον τροποποιημένα, ἡ τοιαύτη δὲ τροποποίησις οὐσιωδῶς μειοῖ τὴν τοῦ ὕμνου μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐπιβλητικότητα. Ἡ ἐν τῷ παρόντι ἄλλως τε τεύχει δημοσιεύσεως τοῦ πρωτοτύπου μέλους (ἀριθμ. 4) καταδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν γραφομένων.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἄλλοεθνῆς τις καὶ ἀλλόγλωσσος ἀρχιμουσικὸς τῶν πρώτων τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου χρόνων, ἀγνοῶν προφανῶς τὴν τοῦ ὕμνου βαθυτάτην ποιητικὴν καὶ μουσικὴν σημασίαν καὶ ἐννοίαν, προέβη εἰς τὴν τροποποίησιν ταύτην, ἣτις δυστυχῶς καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἐπισήμων μουσικῶν ἐκτελέσεως τῆς Ἑλλάδος ἐξακολουθεῖ. Ἀλλὰ καιρὸς πλέον νὰ κατανοηθῆ, ὅτι τὸ ἐπίσημον τοῦτον ἔθνικόν μέλος δὲν εἶνε, ὅπως ἄλλων τινῶν ἔθνῶν ὕμνοι,

ζωηρὸν ἐμβατήριον, ἀλλ' ὕμνος μεγαλοπρεπὴς πρὸς λατρευτὴν τοῖς Ἑλλήσι θεᾶν, πρὸς τὴν θεᾶν Ἐλευθερίαν.

Πλήρης τοῦ ὕμνου ἔκδοσις μετὰ τῶν 24 ᾠδικῶν αὐτοῦ στροφῶν καὶ συνοδείας κλειδοκυμβάλου ἐγένετο τὸ πρῶτον ἐν Λονδίῳ τῷ 1873 δαπάναις τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φιλομούσων ὁμογενῶν (Τύποις Clayton).

Ἡ ἔκδοσις ὅμως αὕτη νῦν ἔχει τελείως ἐξαντληθῆ. Ἀλλὰ καὶ ἐξηντημένη ἂν δὲν ἦτο, πάλιν θὰ καθίστατο ἄχρηστος διὰ τὸ πολὺ δημόσιον, καθόσον ἡ μουσικὴ αὐτῆς γραφὴ εἶνε μὲν ἡ σημερινὴ πεντάγραμμος εὐρωπαϊκὴ, ἀλλ' εἰς τὸ ᾠδικὸν μέρος μεταχειρίζεται κλειδὰς (μαρτυρίας), αἱ ὅποια, ἔνεκα τῆς ἀχρηστίας αὐτῶν, ἀνήκουσι νῦν εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν τῆς μουσικῆς. Δὲν πρέπει δὲ τὸ τοιοῦτον νὰ ἐκπλήξη ἡμᾶς ποσῶς, ἀφ' οὗ ὁ διὰ τοιαύτης παρασημαντικῆς διατυπώσεως τὰ θυμῆρη αὐτοῦ πατριωτικὰ μελωρηγήματα Ν. Μάντζαρος ἐγεννήθη πρὸ 116 ἐτῶν, ἡ διεθνὴς δὲ μουσικὴ γραφὴ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ὑποστῇ τροποποιήσεις τινὰς καὶ μεταβολὰς.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα ἂς ἐλίσωμεν, ὅτι θ' ἀναλάβωσι καὶ πάλιν οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀγγλίας, ἢ καὶ ἄλλοι φιλόμουσοι ὁμογενεῖς, νὰ χορηγήσωσι τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην διὰ τὴν ἀνατύπωσιν τοῦ ἐξαντληθέντος ὕμνου μεθ' ὄλων τῶν θαυμασίων 24 αὐτοῦ ᾠδικῶν στροφῶν καὶ τῆς οργανικῆς αὐτῶν συνοδείας. Ἐστῶσαν δὲ οἱ μέλλοντες φιλοπάτριδες χορηγοὶ βέβαιοι, ὅτι θέλουσι προσφέρει σπουδαιότατην καλλιτεχνικὴν ὑπηρεσίαν οὐ μόνον εἰς τὴν ἑαυτῶν Πατρίδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διεθνή μουσικολογίαν, ἧς ὁ ὕμνος οὗτος ἀποτελεῖ ἑξάισιον καὶ ἔμπνευσμένον κειμήλιον.

Γ. Δ. Π.

ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

Πρὸς ἐνθάρρυνσιν καὶ πρὸς φιλότιμον παραγωγικὴν ἐργασίαν τῶν Ἑλλήνων ἰδίως συνθετῶν ἀφιερῶμεν ἀπὸ τοῦδε καὶ ἰδίαν στήλην πρὸς μουσικοὺς διαγωνισμούς. Ἡ διεύθυνσις τῆς «Μουσικῆς» ἔχει μὲν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς σκοπὸν, ὅπως προκηρύξη ἐνίοτε τοιοῦτους διαγωνισμούς, ἀλλὰ δηλοῖ σύναμα, ὅτι εὐχαρίστως ἀποδέχεται καὶ ἔξωθεν σχετικὰς προσφορὰς, παρ' ἰδιοτῶν δηλονότι, παρὰ μουσικῶν ἢ καὶ παντοίων ἄλλων κοινωφελῶν Σωματείων, ὡς καὶ Κοινοτήτων ἀκόμη, οὕτως ὥστε διὰ τοῦ πρὸς τοὺς συνθέτας ἐνθαρρυντικοῦ αὐτῶν

δβολοῦ νὰ καταστῆ εὐκολος ἢ διεκπεραιώσις τοῦ τεχνικοῦ μέρους τῶν τοιούτων διαγωνισμῶν.

Ἀπαρχὴν δὲ ποιουμένη ἢ διεύθυνσις τοῦ Περιόδικου προκηρύσσει ἀπὸ τοῦδε τὸν πρῶτον αὐτῆς διαγωνισμὸν πρὸς τετράφωνον ἁρμονικὴν περιβολὴν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1 ἐκκλησιαστικοῦ ἄσματος τοῦ παρόντος τεύχους, οὗ τοὺς ὄρους θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ μετ' εὐχαριστήσεως ἀναγράφομεν, ὅτι ἔσχομεν καὶ τὸν πρῶτον χορηγὸν πρὸς ὄργανικὴν περιβολὴν ἐνὸς δημοτικοῦ ἄσματος τῆς Καπλαδοκίας, τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 7 τοῦ παρόντος τεύχους. Χαίρομεν πολὺ, διότι παρὰ τῷ ἡμετέρῳ λαῷ ὑπάρχουσι καὶ εὐγενεῖς πατριωτικαὶ ψυχαί, εἰς τὰ ἔθνηκα ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις εὐρίσκουσι τὴν ψυχικὴν αὐτῶν εὐχαρίστησιν.

Ἡ πρὸς ἡμᾶς σχετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ φιλομούσου τῆς Καπλαδοκίας τέκνου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐν Γαλατῆ, τῇ 21ῃ Δεκεμβρίου 1911.

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Μουσικῆς»,

Μετὰ μεγάλης μου χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως ἀνέγνω ἔν τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ μουσικοῦ σας Περιόδικου, ὅτι ἐν αὐτῷ θὰ καταχωρήσῃτε καὶ δημοτικὰ ἄσματα τοῦ ἔθνους μας. Νῦν ὅτε, ἕνεκα τῶν ἐπερχομένων κατ' αὐτὰς μεγάλων οἰκογενειακῶν ἐορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς, ἡ ψυχὴ τῶν ξειτευμένων στρέφεται μετ' ἰδιαιτέρας συγκινητικῆς γλυκύτητος εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ εἰς τὰ πάτρια ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν παιδικῶν χρόνων, θὰ θεωρήσω ἑμαυτὸν λίαν εὐτυχεῖν, ἂν ἀποδεχθῆτε τὸ ἐγκλειστον ποσὸν τῶν 60 φράσεων ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως δι' αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἔγκρισίν σας, προκηρύξῃτε διαγωνισμὸν πρὸς συνοδείαν κλειδοκυμβάλου διὰ τὸ πανάρχαιον δημῶδες Καπλαδοκικὸν ἄσμα «*Εἴντατε νὰ πᾶμε 'ς τὸν Ἄϊ-Βασίλη*», τὸ ὁποῖον τὸ ἔχετε καὶ εἰς τὸ βιβλίον σας τῶν δημοτικῶν ἄσμάτων. Ἐπιθυμῶ πολὺ, ὅπως τὸ ὄραϊδίαιον καὶ συγκινητικώτατον τοῦτο πρωτοχρονιάτικον τῆς γενειέρας μου ἄσμα, τὸ ὁποῖον διεγείρει εἰς τὰς ψυχὰς μας ἰδιαιτέρας ὄλους θέλγητρα καὶ ἰδιαιτέρας συγκινήσεις, καταστῆ κτήμα ὄλων τῶν ἐλληνικῶν οἰκογενειῶν.

Πεποιθὼς, ὅτι ἡ πενιχρά μου αὕτη προσφορά θὰ γίνῃ εὐμενῶς ἀποδεκτὴ ὡς ἐλάχιστον πρωτοχρονιάτικον δῶρον, διατελῶ μετὰ πολλοῦ πρὸς ὑμᾶς σεβασμοῦ.

ΙΩ. ΑΜΒΡΟΔΗΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἐπιθεώρησις τῆς Γερμανίας καὶ οἱ Ἕλληνοὶ δημοτικοὶ χοροί. — Ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ Βάγνερ. — Διάλεξις περὶ τῆς Λεσβίας Σαυφούς ἐν Παρισίοις. — Ὁ Silvain καὶ τὰ ἀρχαῖα δράματα. — Τὸ διεθνὲς μουσικὸν συνέδριον τῆς Ρώμης. — Ὁ Βάγνερ καὶ οἱ Ἕλληνες τραγουδοῦχοι. — Ἡ παγκόσμιος ἐκθεσις τῶν Βρυξελλῶν καὶ αἱ περὶ χοροῦ καὶ μουσικῆς συζητήσεις τῶν σοφῶν. — Οἱ «Ἰγνευταί», νέα κωμῆδία τοῦ Σοφοκλέους. — Πρότυπα Παρθεναγωγεία ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἡ μουσικὴ παιδεύσις τῶν μαθητῶν. — Σύνταξις εἰς ἐθνικοὺς ποιητάς.

Γερμανία. — Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς Κέρκυραν διαμονὴν τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ὠραῖαι χωρικαὶ τοῦ Γαστουρίου προσκληθεῖσαι μετὰ τὰς γραφικὰς αὐτῶν ἐνδυμασίας, ἀπετέλεσαν τρεῖς χωριστοὺς ὄμιλους οὔτινες τῇ συνοδείᾳ τετραχορδου καὶ μετὰ ἰδιόρρυθμον χρόνον ἔσυρον τὸν χορὸν. Οἱ Αὐτοκράτορες μετὰ τῶν πριγκίπων καὶ ὄλων τῶν ἀκολουθῶν ἐθεῶντο προσεκτικῶς παρακολουθεῖν τὸν λεπτομερεῖα τοῦ χοροῦ. Ὁ Κάιζερ, ἡ φιλομουσία τοῦ ὁποῖου τυγχάνει παύτως, παρηκολούθει τὸν χρόνον τοῦ χοροῦ διὰ κινήσεων τῆς χειρὸς του. Ὁ ἀρχιμουσικὸς τοῦ Χοεντξόλερν, ἔγραψε τὴν μελωδίαν, συγχρόνως δὲ πάντες οἱ μουσικοὶ αὐτοῦ διατάχθησαν νὰ παρερθεθῶσι, διὰ νὰ ἀντιληφθῶσι τὸν ἰδιόρρυθμον χρόνον τοῦ χορευτικοῦ ἄσματος (τὸν ἐπτάσημον ἴσως). Τῇ διαταγῇ δὲ τοῦ Κάιζερ ἐκομίσθη ἐπίτηδες μὴχλίμη κινήματα γράφου καὶ ἐφωτογραφήθη ὁ χορὸς.

Ἴδου οἱ μεγάλοι λαοί, ἀνευ περιφρονήσεως τῶν μικρῶν, πῶς ἐπωφελοῦνται τῶν ἀγνώστων αὐτοῖς πραγμάτων.

Ἡ «Ἐφημερὶς τῆς Φραγκφούρτης» ἀναγγέλλει, ὅτι τὸν προσεχῆ Μάιον θὰ δημοσιευθῇ ἡ ἀνέκδοτος αὐτοβιογραφία τοῦ Ριχάρδου Βάγνερ. Τὸ χειρόγραφον, ἀποτελούμενον ἐκ 1156 σελίδων ἔχει γραφῆ μεταξὺ τοῦ 1868 καὶ τοῦ 1873 καὶ παρεδόθη εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐκδότου.

Ὁ μέγας μουσουργὸς προτάσσει εἰς τὴν αὐτοβιογραφίαν του ἐν προλόγῳ τὰδε:

«Αἱ σελίδες αὗται ἐγράψαν καθ' ὑπαγόρευσίν μου παρὰ τῆς φίλης καὶ συζύγου μου, ἣτις μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀρήγησιν τῆς ζωῆς μου. Ἐπειδὴ ἡ ἀξία τῆς αὐτοβιογραφίας ταύτης ἔγκειται εἰς τὴν εὐκρίνειάν της, προσερχομένη ἐξ αὐτῶν τῶν περιστατικῶν κατὰ τὰ ὁποῖα ἐγράφη μετὰ ἀκριβεῖς ἀριθμοὺς καὶ ὀνόματα, ἡ δημοσίευσίς της, ὑποτιθεμένου ὅτι δύναται αὕτη νὰ ἔχῃ ἐνδιαφέρον, δὲν δύναται νὰ γείνη εἰμὴ χρόνον τινὰ μετὰ τὸν θάνατόν μου.»

Γαλλία. — Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Συρβόννης τῷ περιβλήτῳ γαλλικῷ Πανακαδημίῳ, κατὰ τὴν ἐτήσιαν συνέλευσιν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν, ὁ μέγας Ἕλληνοποιητῆς κ. Σολμῶν Ράιναξ ἠγόρευσε περὶ τῆς ἑλληνίδος ποιητρίας καὶ μουσικοῦ Σαυφούς. Ἀνακοινώσας καὶ ἀναγνώσας ὁ σοφὸς Ἕλληνοποιητῆς πεντηκοντάδα ἀνεκδότων στίχων τῆς μεγάλης ποιητρίας, ἀνευρεθέντας ἐν Αἰγύπτῳ, δὲν ἠρέθη μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ποιητικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ἠρέθησε τὸν βίον αὐτῆς τὸν ἰδιωτικόν, ὅστις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τινὰς συκοφαντίας. Θυγάτηρ Σκαμανδρονύμου τινός, νυμφευθεῖσα καὶ χηρεύσασα νέα,

ἴδρυσεν τὴν Ἐταιρείαν, ἣτις ὑπῆρξεν οἰκοτροφεῖον καὶ παιδευτήριον ἰεανίδων τῆς καλῆς κοινωνίας, ἐξ οὗ καὶ ἡ μουσικὴ παιδεύσις εἶχε τὴν πλέον τιμητικὴν θέσιν. Ὁ σοφὸς ῥήτωρ διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἐπεδίωξε τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῆς ποιητρίας, ἀπαλλάττων αὐτὴν τῆς ἐπικρατησῆς φήμης ὡς ἑμμανοῦς καὶ ἰδιοτροποῦ ἐρωτιᾶδος.

Ἡ ἀγόρευσις τοῦ σοφοῦ Ἑλληνιστοῦ ἐχειροκροτήθη ζωηρότατα διὰ τὰ ἄδρα αὐτοῦ ἐπιχειρήματα.

Παρομοίαν περὶ Σαυφούς ἀνακοίνωσιν ἐποιήσατο πρὸς πενταετίαν ἐν συνεδρίῳ τοῦ παρ' ἡμῖν «Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου» καὶ ὁ γνωστὸς παρ' ἡμῖν καθηγητῆς κ. Γ. Ἀσπριώτης.

Οἱ διαπρεπεῖς γάλλοι ἠθοποιοὶ κ. Σιλβαῖν καὶ κυρία Σιλβαῖν, διακρινόμενοι διὰ τὴν πρὸς τὰς ἀρχαίας ἑλληνικὰς τραγωδίας διακατῆ αὐτῶν ἀγάπην, ἀφίκοιτο καὶ εἰς Κων/πολιν μετ' ἰδιαιτέρου θιάσου ἐκλεκτῶν γάλλων καλλιτεχνῶν. ὅπου ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ «Βαριετέ» ἐδίδαξαν ἀπὸ σκηνῆς τὴν «Ἠλέκτραν» τοῦ Σοφοκλέους καὶ τὴν «Ἐκάβην» τοῦ Εὐριπίδου ἐν γαλλικῇ μεταφράσει τοῦ κ. Α. Ροιζατ διὰ τὴν Ἠλέκτραν καὶ τῶν κ. κ. Silvain καὶ Laubert διὰ τὴν Ἐκάβην. Τὰ χορικά ἄσματα δὲν ἐψάλησαν, ἀλλ' ἐν ὑποκρούσει ἀπηγγέθησαν μόνον ὑπὸ δύο κορυφαίων τοῦ ἀνυπάρχου χοροῦ. Κατὰ τυχαίαν δὲ σύμπτωσιν ἡ Ἠλέκτρα τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ καὶ ἡ Μήδεια τοῦ Εὐριπίδου κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν παριστάνοντο πέρυσι ἐν Λονδίῳ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀγγλοελληνικοῦ θιάσου τῆς ἑλληνίδος φιλολόγου κ. Αἰκατ. Σμίλτου. Ἡ διαφορὰ τῶν δύο παραστάσεων μόνον εἰς τοῦτο συνίστατο, ὅτι ἡ μὲν ἐν Λονδίῳ ἐγένετο κατὰ τὸ ἀρχαῖον κείμενον καὶ μετὰ ἑλληνικὴν μελοποιίαν τῶν χορικῶν, ἐν ᾧ ἡ ἐνταῦθα ἐν μεταφράσει καὶ ἀνευ μουσικῆς τῶν χορικῶν.

Ἰταλία. — Ἐπὶ ταῖς ἐν Ρώμῃ ἐορταῖς τοῦ λήξαντος ἔτους (4 - 11 Ἀπριλίου 1911) συνεκροτήθη ἐν τῇ ἰταλικῇ πρωτεύουσῃ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κόμητος Ἐρρικού Martino διεθνὲς μουσικὸν συνέδριον. Τὸ πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου τούτου συνίστατο ἀπὸ τὰ ἑξῆς σπουδαιότατα θέματα.

1. Ἱστορία καὶ φιλολογία τῆς Μουσικῆς.
2. Ἡ κυρίως μουσικὴ. α) Τὸ λυρικὸν θέατρον. Μουσικὴ ἱερά (ἐκκλησιαστικὴ), χορική, συμφωνική καὶ μουσικὴ τῆς αἰθούσης.
3. Ἡ φιλοσοφία τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἐπιστημῶν, σχετιζομένη μετὰ τὴν μουσικὴν τέχνην.
4. Διδακτικὴ.
5. Μουσικὰ ὄργανα. Τὰ ὄργανα, ἡ ὀργανοποιία κτλ.
6. Τὰ δικαιώματα τῶν συγγραφέων ἐπὶ τῶν μουσικῶν αὐτῶν ἔργων.

Ἐκ Κων/πόλεως προσεκλήθη ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ὁ διαπρεπὴς Ἰταλὸς μουσουργὸς καὶ ἡμέτερος τιμημένος συνεργάτης κ. Αὐγουστοῦ Lombardi.

Ἐν τῷ περιοδικῷ «Μαρτσόκκο» ὁ Ἐδγάρδος Φιορίλλι δημοσιεύει σπουδαιότατην μελέτην περὶ τῆς σχέσεως τῆς τέχνης τοῦ Ριχάρδου Βάγνερ πρὸς τὴν αἰωνίαν Ἑλληνικὴν τέχνην τῶν ἀρχαίων κλασικῶν. Ὁ Βάγνερ ἔτιμα ὑπερβολικῶς τὴν ἀρχαίαν τέχνην. Ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη, ἔλε

γεν, εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς ἐκφάνσεις εἶνε δύναμις εὐεργετικῆ, ἀπορρέουσα ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὡς ἡ ὑψηλότερα λειτουργία τοῦ κοινωνικοῦ του βίου. Ὅλαι αἱ περὶ τέχνης θεωρίαι τοῦ Βάγνερ ἐπήγαγον ἀπὸ τὴν τέχνην καὶ τὸν βίον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἡ δὲ γιγαντιαία μεταρρυθμίσις ἦν ἐπέφερον εἰς τὸ θέατρον, ἔχει τὴν ἔμπνευσιν αὐτῆς ἐκ τοῦ ἔργου τῶν ἑλλήνων τραγουδοῦχων.

Ἐξ ὄλων τούτων ἕπεται, ἐπιλέγει ὁ Ἰταλὸς μουσικοκρίτης, ὅτι ὁ Βάγνερ ἐπέστη μεγάλην ἐπίδρασιν ἐκ μέρους τῆς κλασικῆς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἐκ τῆς βαθυτάτης μελέτης αὐτῆς ἐσημάτισε τὸ ὑπέριτον ἰδεῶδες τῆς μᾶς καὶ μόνης ἰδεῶδους πατρίδος τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Βέλγιον. — Ἐν τῇ τελευταίᾳ παγκοσμίῳ ἐκθέσει τῶν Βρυξελλῶν συνεζητήθη ὑπὸ τῶν σοφῶν καὶ τὸ ζήτημα τῶν εὐρωπαϊκῶν χορῶν. Οὗτω τὸ διεθνὲς συνέδριον περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ, ἀντιπροσωπευόμενον ὑπὸ 800 ἀντιπροσώπων (οὐδεὶς Ἕλλην παρίστατο!) ὑπεστήριξε τὴν γνώμην, ὅτι πρέπει νὰ διοργανωθῶσι ἐκαστοτε ἐορταὶ αἱ ὁποῖαι νὰ μορφώσωσι τὴν καλαισθησίαν, νὰ ἐξυψώσωσι τὴν λαϊκὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀγνότητος καὶ τοῦ κάλλους. Συνέστησε δὲ καὶ τὸν χορὸν διὰ λόγους καλαισθητικούς καὶ πρὸς προφύλαξιν τῆς νεολαίας ἀπὸ τῶν δημοσίων χορῶν, ὅπου ἐμφωλευεῖ πολὺ τὸ κατὰ τῆς τιμῆς δηλητήριον. Ὁ δὲ ἐκ τῶν μελῶν Κοκέ ἐπεστήριξε ὡς προτιμότερος ὑπὸ ἐποψίν ἠθικὴν τοὺς κυκλικούς καὶ καθ' ὁμάδα χοροὺς τῶν συνήθων εὐρωπαϊκῶν. Πόσον οἱ ἀγνοοὶ καὶ σεμνοὶ Ἕλληνοὶ χοροὶ θὰ ἐξυψηθῶνται τὰς ἀποφάσεις ταύτας τῶν σοφῶν τῆς Δύσεως, ἂν Ἕλληνοὶ ἐπεδεικνύον αὐτοὺς καταλλήλως!

Ἐγένετο εἶτα συζήτησις καὶ περὶ τῶν γενικωτέρων πρὸς μόρφωσιν τοῦ λαοῦ μέσων, ὁποῖα εἶνε ὁ τύπος, τὸ θέατρον καὶ ἡ μουσικὴ, τὰ μουσεῖα κτλ. Ὁ κ. Ch. Daumers, διευθυντῆς σχολῆς ἐν Βρυξελλαῖς, παρετήρησεν, ὅτι ὁ τύπος σήμερον δὲν παρουσιάζεται ὡς μέσον παιδαγωγικὸν διὰ τὸν λαόν. Συχνότατα μεταβάλλεται εἰς ἀπλοῦν ἀγγελιοφόρον, ἢ ζητεῖ νὰ ἀρέσῃ εἰς τὴν φαντασίαν ἐλαφροῦ δημοσίου, δουλεύον μᾶλλον εἰς αὐτὴν, ἢ ζητῶν νὰ παιδαγωγῆσῃ. Ὁ δὲ Kufferate, διευθυντῆς τοῦ βασιλικοῦ θεάτρου ἐν Βρυξελλαῖς, εἶπε τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα: «Μεταξὺ τῶν ἰσχυροτέρων καὶ ἀποτελεσματικωτέρων παραγόντων τοῦ πολιτισμοῦ πρέπει νὰ κατατάξωμεν τὰ θεάματα τῆς δραματικῆς καὶ μουσικῆς τέχνης. Ἀφῆνων τὰ ζητήματα τῆς καλαισθητικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς, φρονῶ, ὅτι αἱ δραματικαὶ καὶ μουσικαὶ ἐκτελέσεις φύσει ἐξασκοῦσι σωτήριον παθολογικὴν ἐπίδρασιν, διότι ἀπομακρύνουσι πρὸς ὦραν ἀπὸ τὰς ἐξωτερικὰς τῆς συνειδήσεως μερίμνας, ἐξεγείρουσι τὸ βουλευτικόν καὶ ἀφυπνίζουσι λανθανούσας ἐνεργείας.»

Ἀγγλία. — Ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει τῆς Egyptian Exploration Fund τοῦ Λονδίνου ἀνεκοινώθη, ὅτι ἀνευρεθῆ ἀπόσπασμα μᾶς κωμῆδίας τοῦ Σοφοκλέους. Πρὸς κεῖται περὶ σατυρικοῦ ἔργου καὶ ἐπειδὴ συνήθως αὐτὰ ἦσαν βραχεῖα οἱ ἀνευρεθέντες 400 στίχοι, τῶν ὁποίων οἱ ἡμῖς εἶνε πλήρεις, θ' ἀποτελῶσι περίπου τὸ ἡμισυ τοῦ ἀρχικοῦ ἔργου. Φέρει τὸν τίτλον «Ἰγνευταί» καὶ βασιζέται εἰς τὸν μῦθον τοῦ νέου Ἐρμού, τῆς ὑπ' αὐτοῦ κλοπῆς τῶν βοῶν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀνευρέσεως τῆς λύρας του. Ἀνευρέθησαν προσέτι μερικὸ ἀποσπάσματα μᾶς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους εὐλημμένης ἐκ τοῦ μύθου τῆς Τροίας.

Τὸ φιλολογικὸν τοῦτο εὗρημα εἶνε σπουδαιότατον οὐ μόνον ἀπὸ ἀπόψεως φιλολογικῆς, ἀλλὰ καὶ μουσικῆς, καθόσον αἱ ἀρχαῖαι τραγωδίαί καὶ κωμωδίαί διὰ τῶν πολλῶν μουσικῶν αὐτῶν στοιχείων ἦσαν, ὡς γνωστόν, στενῶς συνδεδεμένα καὶ μετὰ τῆς μουσικῆς.

Ἀμερικῆ. — Ἐν Ἀμερικῇ ἰδρυθῆ Παρθεναγωγείον καλούμενον Bryn-Mawz, ὅπου αἱ νεάνιδες ἐπιδίδονται οὐ μόνον εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ὥραιάς τεταῦς συστηματικώτερον, ἰδίως δὲ εἰς τὴν μουσικὴν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων μορφωτικῶν μέσων, αἵτινα θεωροῦνται ἀναπόφευκτα διὰ τὴν πρὸς τὸ ὄραϊον τάσιν τῆς διαπλάσεως τῶν χαρακτικῶν, εἶνε καὶ ἡ ἐτησίαι ἐορτὴ τῆς σχολῆς, ὅπου ὑπὸ πασῶν τῶν μαθητριῶν ψάλλεται τὸ ἴσον ἔσμα, τὸ μελοποιηθὲν, κατόπιν διαγωνισμοῦ, ὑπὸ τῆς μάλλον ἐμπνευσμένης μαθητριάς. Δὲν ἦτο ἀρὰ γε δυνατόν νὰ μιμηθῶσι τὸ ἑλληνικὰς ἀναμνήσεις ἀποπνεόν τοῦτο παράδειγμα καὶ τὰ ἀνώτερα παρ' ἡμῖν Παρθεναγωγεία διὰ τῆς συστηματικώτερας πρὸς τὴν μουσικὴν τῶν μαθητριῶν ἐπιδόσεως;

Βουλγαρία. — Εἰς τὴν βουλγαρικὴν βουλὴν πρόκειται νὰ ὑποβληθῆ νομοσχέδιον περὶ παροχῆς συντάξεως εἰς ὅλους τοὺς ἐθνικοὺς ποιητάς, οὓς ἔχει ἡ Βουλγαρία. Πόσον ἀξίον μιμήσεως καὶ δι' ἡμᾶς τὸ λαμπρὸν τοῦτο μέτρον!

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΑΝΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ

ΕΓΧΩΡΙΑ. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ Σχολὴ Φαναρίου. — Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ Παρθεναγωγείῳ. — Ἡ μουσικὴ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἑλληνογαλλικῷ Λυκείῳ καὶ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις Ν. Μέλα. — Τὸ «Ὁδεῖον» τοῦ Συλλόγου «Ἐρμού». — Τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα ἐν Κων/πόλει. — Ἡ «Περουζέ» τοῦ κ. Σακελλαρίδου. — Ἑλληνικὸς δραματικὸς θίασος. — Ἡ παράστασις τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου» τοῦ Σοφοκλέους. — Ὁ «Φιλοκτήτης» τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ «Ὁμίλου τῶν ἑρασιμόλων». — Μουσικὴ Σχολὴ ἐν Σμύρῃ.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ. Διαγωνισμὸς πρὸς μελοποίησιν μαθητικῶν, φοιτητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἑσμάτων. — Ἡ ἀθηναϊκὴ Μανδολινάτα εἰς Ἀμερικῇ. — Ἡ ἑλληνικὴ ὀπερέττα Λαγκαδά. — Ἡ ἑλληνικὴ ὀπερέττα Παπαϊωάννου. — Καλλιτεχνικὴ πεντάς ἐν Ἀθήναις. — Τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα ἐν Ρουμανίᾳ καὶ ὁ «Μάρκος Βότσαρης». — Πρὸς τὰ ἀπανταχοῦ ἑλληνικὰ μουσικὰ Σωματεία.

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ἐν τῇ ἐν Φαναρίῳ «Ἐκκλησιαστικῇ Μουσικῇ Σχολῇ», τῇ φιλοξενομένη ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ, ἐνεγράφησαν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους ἐν ὄλῳ 111 μαθηταί. Ἐκ τούτων οἱ μὲν 40 φοιτῶσιν ἐν τῇ Α' τάξει, οἱ 31 ἐν τῇ Β', οἱ 17 ἐν τῇ Γ' καὶ 23 ἐν τῇ Δ'. Οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἀπαντες σχεδόν εἰσι καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς μαθηταὶ καὶ μάλιστα τοῦ Διδασκαλείου αὐτῆς.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου εἰσήχθη ἡ διδασκαλία τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ζαπτεῖῳ Παρθεναγωγείῳ. Πρὸς τοῦτο δὲ διδάσκαλος διωρίσθη ὁ πρωτοψάλτης τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ κ. Γεώργιος Ναυπλιώτης. Περί τοῦ λαμπροῦ τούτου παιδα-

γωγικοῦ μέτρον τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ζαπτεῖου ὡς καὶ περὶ τοῦ ἀκαταλλήλου τοῦ διορισθέντος διδασκάλου θὰ ἐπανέλθωμεν ἐκτενέστερον.

Μετὰ πολλῆς λύτης ἀναγγέλλομεν, ὅτι ἡ ἐφορεία τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου» κατήγγησεν ἐφέτος τὸ μορφωτικώτατον τῆς φωνητικῆς μουσικῆς μάθημα ἀπὸ ὅλα τὰ τμήματα τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, τὸ ὅποιον ἐπὶ εἰκοσαετιᾶν ὄλην, ἐν ὅσῳ ἦτο ἰδιωτικὸν (Λύκειον Χατζηχρήστου, ὡς ὑποχρεωτικὸν μάθημα ἐδιδάσκειτο. Οἱ λόγοι τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως παραμένουσιν εἰσέτι ἄγνωστοι. Ἐν τούτοις τὸ οὕτω ἀποστερηθὲν τῆς μουσικῆς ἐθνικὸν καθίδρυμα παραμένει καθαρῶς κλασσικόν.

Τὰ ἰδιωτικά ἐν Πέραν «Ἑλληνογαλλικὰ Ἐκπαιδευτήρια Ν. Μέλα» εἰσήγαγον ἀπὸ πέρυσι συστηματικῶς τὴν διδασκαλίαν τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μουσικῆς ἐν ὄλαις ταῖς τάξεσι τοῦ τε ἀρρεναγωγείου καὶ τοῦ παρθεναγωγείου. Πόσον ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία εἶνε ἐπίστε ἐθνικώτερα τῶν ἀποκαλουμένων λόγοις μόνον ἐθνικῶν!

Τὸ γραφεῖον τοῦ Συλλόγου «Ἐρμού» ἀπέλυσε τὴν ἐξῆς ἀγγελίαν διὰ τὰς ἐφημερίδας:

Τὸ Ὁδεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συλλόγου «Ἐρμού» ἐπὶ νέων βάσεων ἀνασυνταχθὲν ἀρχίζει τὰ μαθήματά του ἀπὸ τῆς 1/14 Νοεμβρίου.

Ἰδιαιτέρα Κοσμητεία, ἀποτελουμένη ἀπὸ τὰς κ. κ. Εὐγενίδου Ε., Λομβάρδου Μ., Μαυρογορδάτου βέη Μ., Παντζήρου βέη Χρ., Πασχαλίδου Α., Περσινάκη Α., Ράλλη Αἰκ., Ράλλη Γ., Σγούτα Μ., Σπανοῦδη Σ. καὶ Ταπτά Ἐλ., θὰ ἐποπτεύῃ τὰ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας. Τὸ Ὁδεῖον θὰ περιλαμβάνῃ πρὸς τὸ παρὸν τάξεις κλειδοκυμβάλου, τετραχορδου, θεωρίας τῆς μουσικῆς καὶ χορῳδίας.

Καθηγηταὶ τοῦ Ὁδεῖου. Κλειδοκύμβαλον (κ. Ηεγγεὶ καὶ δ-ἰς Χέλμη). Τετραχορδον (δ-ἰς Marie du Chastain). Θεωρία τῆς μουσικῆς καὶ χορῳδία (κ. Caggia).

Ἐπὶ δύο μῆνας, κατὰ Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον. τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γνωστοῦ διαπρεποῦς μουσουργοῦ κ. Διον. Λαυράγκα **ἑλληνοφώνων** μελόδραμα ἐδίδοι ποικίλας παραστάσεις ἰταλικῶν καὶ γαλλικῶν μελοδραμάτων ἐν τῷ κομψῷ θεάτρῳ τοῦ Βαριετέ. Ὁ θίασος, κατὰ τὸ ὄψιδικόν καὶ ὄργανικὸν μέρος, ἀρκετὰ εὐπροσώπως κατηρτισμένος, προσεῖλκε τὸν θαυμασμὸν καὶ τοὺς ἐπαίνους τοῦ διεθνοῦς δημοσίου τῆς Πόλεώς μας. Οἰκοθεν δ' ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς ὄλης μουσικῆς ταύτης δράσεως εἶνε ὁ ἀκούραστος μαέστρος κ. Δ. Λαυράγκας, ὁ διὰ τῆς ἀντοχῆς καὶ πρωτοβουλίας αὐτοῦ διαθερμαίνων τὰς ψυχὰς τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων. Τὰ ἰταλικά καὶ τὰ γαλλικά μελοδράματα τῆς κλασσικῆς τέχνης παριστάνοντο ἅπαντα ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει.

Ἐν τῷ προγράμματι τοῦ θιάσου ἀνεγράφοντο καὶ τέσσαρα ἑλληνικὰ μελοδράματα Ἑλλήνων μελοποιῶν. Ἄλλ' ἐκ τούτων παρεστάθη μόνον ἡ «Περουζέ», δίπρακτον μελοδραμάτιον ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις κ. Θεοφράστου Ι. Σακελλαρίδου μελοποιηθὲν καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Τσοκοπούλου ποιηθὲν. Περί τοῦ ἔργου τοῦ νεαροῦ Ἑλλήνου συνθέτου, τοῦ μὴ στερουμένου πρωτοτυπίας καὶ γονίμου ἐμπνεύσεως, αἱ γνώμαι ἐδιχάσθησαν, τῶν πλείστων διατεινομένων, ὅτι ἡ μελοποιία ἔφερε χαρακτικῆρα μάλλον μουσικῆς

ὀπερέττας, ἡ ἀρτίου μελοδράματος. Ἄλλ' οἱ αὐστηρῶς κρινόντες τὰ πράγματα πρέπει νὰ μὴ λησιμονώσιν, ὅτι μόνον ἡ Ἀθηναῖ ἀνοπλος ἐξῆλθε ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός.

Ἐπίσης ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Νοεμβρίου ἐν τῷ ὄραϊῳ θεάτρῳ τοῦ Ὁδεῖου ἐγκατεστάθη καὶ δραματικὸς θίασος, διευθυνόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Φύρστ — Νίκα — Λεπενιώτου. Ἰκανὰ δραματικὰ ἔργα τοῦ θιάσου τούτου ἐνδιαφέρουσι καὶ τὴν μουσικὴν παρ' ἡμῖν κίνησιν, διότι οὐκ ὀλίγα τούτων ἔχουσι καὶ ἔσματα κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦτρον πρῶτό τυπα ἅμα δὲ καὶ ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως ἔργα. Τοιαῦτα δὲ εἶνε συνήθως τὰ **Κωμειδύλλια** καὶ αἱ **Ἐπιθεωρήσεις** διὰ τῶν μουσικῶν αὐτῶν στοιχείων πολὺ ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιβαλλόμενα.

Ὁ δραματικὸς οὗτος θίασος ἐδίδαξεν ἀπὸ σκηνῆς κατὰ μετάφρασιν τοῦ Ἀγγ. Βλάχου καὶ τὸν «**Οἰδίποδα Τύραννον**» τοῦ Σοφοκλέους μὲ λαμπρὸν πρωταγωνιστὴν τὸν κ. Φύρστ. Τὰ χορικά ἔσματα, τὰ ὅποια ἀπετέλουν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ὄλης πλοκῆς καὶ οἰκονομίας τῆς ἀρχαίας τραγωδίας καὶ τὸ πλέον ἐλκυστικὸν μουσικὸν αὐτῆς στοιχεῖον, ἀντεπροσωπεύθησαν διὰ τῆς ἐν ὑποκρούσει ἀπαγγελίας τῶν στίχων ὑπὸ δύο **γυναικῶν (!)**, **κορυφαίων τοῦ χοροῦ**, ἀτί τῶν **Θηβαίων γερόντων !!**

Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον τῶν φιλολογικῶν φώτων φρονούμεν, ὅτι τοιοῦτοι σκηνοὶ σολοικισμοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνονται ὑπὸ ἑλληνικῶν θιάσων. Καὶ ἐν τούτοις τὸ ἔσοχον Σοφοκλείου ἀριστούργημα, μεθ' ὅλας τὰς ἀτελείας ταύτας, ἀπέσπασε δάκρυα συγκινήσεως καὶ ἐλέους ἀπὸ τοὺς θεατάς. Ὅποια ἐξοχος δραματικὴ δύναμις τῆς Σοφοκλείου τέχνης!

Περί τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου θὰ διδαχθῆ ἀπὸ σκηνῆς ὁ «Φιλοκτήτης» τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ ἐν Πέραν γνωστοῦ «Ὁμίλου τῶν ἑρασιμόλων». Ἡ παράστασις θὰ γίνῃ ἑρασιτεχνικῶς ὑπὸ εὐπαιδευτῶν καὶ ὑπὸ ἰδιαιτέρας σκηνοῆς ἰδιοφυίας πεπρωκισμένων νέων τοῦ ἑρασιμολπικοῦ Ὁμίλου, τὰ δὲ χορικά ἔσματα, τὰ ὑπὸ τοῦ ἡμέτερον διευθυντοῦ κ. Γ. Παχτίκου μελοποιηθέντα, θὰ ψαλῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ τοῦ Ὁμίλου. Καὶ οὕτω ἡ ἀθανάτος τοῦ Σοφοκλέους τραγωδία, ἡ ὁποία διὰ τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ ἐν Λήμνῳ ἐξορίστου ἥρωος θ' ἀναπολήσῃ τὰ κλέα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, θὰ διδαχθῆ κατὰ τὰς ἀληθεῖς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας παραδόσεις, καθ' ὡς καὶ ἡ μουσικὴ τῶν χορικῶν ὡς καὶ τῶν ἀπὸ σκηνῆς ἔσμάτων ἦτο ἀπαραίτητος καὶ ἐπιβεβλημένη.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Ὁδεῖου Ἀθηνῶν πρὸ μηνῶν εἶχε προκηρῦξει Ἀβερῳφείων μουσικῶν διαγωνισμὸν πρὸς μελοποίησιν 20 μαθητικῶν, φοιτητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἑσμάτων ἐν μονοφωνίᾳ καὶ διφωνίᾳ καὶ μετὰ συνοδείας κλειδοκυμβάλου. Πρὸς βράβειυσιν ἐνὸς ἐκάστου τῶν 20 ἑσμάτων διατίθεται βραβεῖον 125 δραχμῶν. Οὕτω ἐν τῷ συνόλῳ διατίθεται ποσὸν 2,500 δραχμῶν. Ἡ κρίσις γενήσεται κατ' αὐτάς.

Τὸ διαγώνισμα τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ὠφέλιμον διὰ τὸν ἑλληνισμόν, ὥστε ἰδιαζόντως τιμᾷ τὸν τε φερέποντα διευθυντὴν τοῦ Ὁδεῖου κ. Γ. Νάζον, ὡς καὶ τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ μοναδικοῦ ἀνά τὸν ἑλληνισμόν μουσικὸν Πανδιδακτηρίου διὰ τὴν τεχνικὴν αὐτοῦ προπαρασκευήν.

Ἐπειδὴ χορηγὸς τοῦ εὐεργετικώτατου τούτου διαγωνίσματος τυγχάνει ὁ ἀείμνηστος ἐθνικὸς εὐεργετὴς Γεώργιος Ἀβερῳφ, διὰ τοῦτο παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ σχετικὸν μέρος τῆς διαθήκης αὐτοῦ.

«15ον. Ἐπειδὴ ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία ἐδόξασε τοὺς πρόγονους ἡμῶν, δύναται δ' αὐτὴ καθὼς καὶ ἡ μουσικὴ νὰ συντελέσῃ πολὺ εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ἡθῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ τὴν ἐξευγένισιν αὐτῶν, ἀφίνω 4 μερδία εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἰδρυμένον Ὁδεῖον, ἵνα τὸ ἐξ αὐτῶν ποσὸν κατατεθῆ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, οἱ δὲ τόκοι αὐτοῦ χρησιμεύσῃσι 1) πρὸς σύστασιν δραματικοῦ καὶ μουσικοῦ διαγωνίσματος ἐναλλάξ ἀνά πᾶν ἔτος πρὸς βράβειυσιν πρωτοτύπου δράματος ἢ μουσικῆς συνθέσεως ἐχόντων ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ἀρχαίαν ἢ νέαν καὶ ὁ διαγωνισμὸς θὰ ὀνομάζηται Ἀβερῳφείος» 2) εἰς ἔκδοσιν τοῦ βραβευομένου ἔργου καὶ 3) πρὸς τελεσιποίησιν δι' ὑποτροφίαν τῶν ἀριστευόντων ἡθοποιῶν ἢ μουσουργῶν ἢ τῶν διακρινόμενων εἰς μουσικὴν ἐνόργανον εἶτε ἐν Ἑλλάδι εἶτε καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀποστελλομένων, τὰ δὲ κατέκαστα τῆς διαθέσεως τοῦ κληροδοτήματος θέλει ἀποφασίσῃ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ὁδεῖου».

Ἡ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν τοῦ Πρίγκηπος Νικολάου τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπὸ τὴν μουσικὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Νικ. Λάβδα Μανδολινάτα τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἀπὸ ἑρασιτέχνας, ἰατροῦς, χημικοῦς, δικηγόρους, δημοσιογράφους καὶ φοιτητάς ἀποτελουμένη, ἐφθασεν εἰς Ἀμερικὴν διὰ τὰ **ρεκλαμάρη τὴν Ἑλλάδα**, κατὰ τὴν ἐνφύρα φρασεολογίαν τῆς «Ἀτλαντίδος». Πόσον εὐτυχεῖς θὰ εἶνε οἱ ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνες, οἱ ὅποιοι διὰ τῶν μάγων τῆς μουσικῆς τόνων θ' ἀναπολώσι τὴν ἀπομακρυσμένην ἑλληνικὴν Πατρίδα!

Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Λαγκαδά ἰδρυθεῖσα δευτέρα ἑλληνικὴ ὀπερέττα δίδει παραστάσεις ἐν Σμύρῃ ἀπὸ ἱκανῶν ἡμερῶν. Ἡ παλαιὰ ὀπερέττα εὐρίσκειται, ὡς γνωστόν, ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Παπαϊωάννου.

Μετ' εὐχαριστήσεως ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ἐπ' ὀνόματι τοῦ γνωστοῦ δικηγόρου τῆς Σμύρνης καὶ μέλους τῆς Νομαρχιακῆς συνελεύσεως κ. Μιχ. Π. Κατσαρώννα ἐξεδόθη ἡ ἀδεία τῆς ἰδρύσεως μουσικῆς σχολῆς, τῆς ὁποίας ἰδρυταὶ εἶνε οἱ κ. κ. Μιχ. Κατσαρώννας, Βασ. Μουσαῖος ἱατρός, Νικ. Βασιλειάδης, Ἡλ. Τομπιδαιὸς καὶ Γεώργ. Ζαχρόγλου αἱ προπαρασκευαὶ διὰ τὰ ἐγκαίρια ἤρχισαν.

Πέντε τῆς μουσικῆς καλλιτέχναι τῶν Ἀθηνῶν, ἦνῳσαν τὴν τέχνην τῶν, συνεδύσαν τὴν εἰδικότητά τῶν καὶ ἀπετέλεσαν μίαν ἁρμονικὴν μουσικὴν πεντάδα. Τὸ καλλιτεχνικὸν τοῦτον «κοινόντερον» ἀποτελοῦσιν οἱ γνωστοὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν μουσικὸν κόσμον **Καλομοίρης, Γαῖδεμβέργερ, Χωραφᾶς, Καζάκης** καὶ **Οἰκονομίδης**, δίδοντες τὰς συναυλίας τῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὁδεῖου, τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ προθύμως ὑποστηρίζοντες αὐτοὺς.

Τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα ἐν Ρουμανίᾳ κατακτᾷ συμπαθείας οὐ μόνον μεταξὺ τῶν ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων. Ἐν τῷ Βασιλικῷ Θεάτρῳ τοῦ Βουκουρεστίου παρεστάθη καὶ τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα τοῦ Καρρέρη **Μάρκος Βότσαρης**.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου τούτου, καθαρῶς ἐθνικὴ, παρι-

στῆ συγκινητικὸν ἐπεισόδιον τῆς ἐπαναστάσεως, ἤρκεσε δὲ ἡ θέα τῆς ὑπερφάνου φουστειέλλας καὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς γυναικείας ἑλληνικῆς ἐνδυμασίας, ὅπως αἱ καρδία τῶν παρισταμένων ὁμογενῶν πληρωθῶσιν ἐθνικῆς χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ ἐνθουσιασμός δ' ἐκορυφώθη, ὅταν ὁ Γερμανὸς ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς κρατῶν τὸ λάβαρον καὶ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν. Πολλοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ συγκρατήσωσι τὰ δεδικοιολογημένα ἄλλως τε δάκρυά των.

Οὔτε ὁ Gounod, ἀναφωνεῖ τὸ «Ἔθνος» τῆς Βραβίλς, οὔτε ὁ Verdi, ἀλλ' οὔτε οὔδεις ἄλλος ἔξοχος μουσικὸς δύναται νὰ ἐνθουσιάσῃ τόσον τὸν Ἕλληνα, ὅσον ὁ ἀπλούστατος ἔστω τῶν Ἑλλήνων μουσικῶν, ὅστις ἐμελοποίησεν ὑπόθεσιν ἐκ τῆς δεδοξασιμένης καὶ ἀθανάτου ἰστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Συμφωνοῦμεν πληρέστατα μετὰ τοῦ ἀναγράφοντος ταῦτα ἐγκρίτου συναδέλφου.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΗΣΙΣ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

Ψάλτριοι εἰς τοὺς ἀρμενικοὺς ναοὺς. — Θάνατος Ἀρμενίου μουσικοῦ ἐν συναυλίᾳ.

Ἡ Ἀδελφότης τῶν Ἀρμενίων κανοναρχῶν ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς ἐν Πέραν κεντρικῆς ἀρμενικῆς ἐκκλησίας τὴν ἀδειαν διὰ νὰ δεχθῆ 20 καλλιφώνους νεάνιδας τοῦ Παρθεναγωγείου τοῦ Πέραν, διὰ νὰ λάβουν μέρος ὡς ψάλτριοι ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς τοῦ μοναχοῦ Γκομιδάς, καθηγητοῦ τῆς Ὁδικῆς ἐν τῷ Ὁδείῳ Βερολίνου. Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ναοῦ ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν ταύτην ὡς ἀπαράδεκτον.

Ἀρμενικὴ ἐφημερίς, ἀναγράφουσα τὴν εἶδησιν ταύτην, ἐπιτίθειται δριμύως κατὰ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ναοῦ, ἀποκαλοῦσα ταύτην ὀπισθοδρομικὴν καὶ φανατικὴν. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι δὲν πρέπει νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ὀπισθοδρομικὸν καὶ φανατικὸν τὸ μέτρον τοῦτο, ἀπ' οὗ καὶ οἱ Ἀρμένιοι, ὡς ἀρχαῖον ἔθνος, ἔχουσι τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν των μουσικὴν. Διατί λοιπὸν ἡ ἱερὰ αὐτῶν ἐθνικὴ μουσικὴ ὡς ἀπλοῦν ἐνδυμα τόσον εὐκόλως νὰ ἀντικαθίσταται διὰ τῶν συνθέσεων ἑνὸς ξένου μοναχοῦ; Ἄν ἐπρόκειτο περὶ μουσικῆς προόδου δὲν ἦτο ἀρὰ γε δυνατόν παρ' εἰδικῶν νὰ ἐναρμονισθῶσι τὰ γεγραφα ἔγγραφα τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας, ὅποτε θὰ ἐσώζετο καὶ ὁ ἐθνικὸς αὐτῶν χαρακτήρ;

★

Θάνατος μουσικοῦ ἐν συναυλίᾳ. — Ὁ διάσημος Ἀρμένιος βιολιστὴς Ταβίτ Ταβιτιάν, περιοδεύων ἀνά τὰς πόλεις τοῦ Πόντου πρὸς ἐπίδειξιν τῆς μάγου αὐτοῦ τέχνης, ἔδωσε μίαν συναυλίαν καὶ εἰς τὸ Μερζιφούν, ὅπου ἔπαιξεν ἰδικὰς του καὶ ξένας συνθέσεις χειροκροτούμενος ἀδιακόπως ἀπὸ τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον. Μεταξὺ δὲ ἄλλων ὑπέκρουσε μετὰ πολλῆς τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ τὴν «Προσευχὴν» τοῦ Σαρασάτι, ἧς οἱ μαγευτικοὶ φθόγγοι ὑπῆρξαν καὶ ἡ προθανάτιος προσευχὴ τοῦ τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ. Διότι ἀμέσως μετὰ τὴν συναυλίαν ἐπῆλθε καὶ ὁ σπαρακτικὸς αὐτοῦ θάνατος. Καὶ οὕτω ὁ διάσημος καλλιτέχνης ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν ἀτμόσφαιραν τῆς κοσμικῆς μελωδίας μετεπήδησεν ἀμέσως εἰς τὴν πατρίδα τῆς αἰωνίου μουσικῆς ἀρμονίας!...

Παρακαλοῦνται τὰ ἀπανταχοῦ ἑλληνικὰ μουσικὰ Σωματεῖα, τὰ ἀσχολούμενα εἴτε περὶ τὴν φωνητικὴν εἴτε καὶ περὶ τὴν ὄργανικὴν μουσικὴν, ὅπως ἀποστείλωσιν ἡμῖν τοὺς κανονισμοὺς αὐτῶν, ἢ καί, ἂν ἔντυπα τοιαῦτα δὲν ὑπάρχουσι, ν' ἀποστείλωσιν ἐν ἀντιγράφῳ τὸν σκοπὸν τοῦ σωματείου αὐτῶν. Φρονοῦμεν ὅτι ὁ πρὸς πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ γόνιμον ἐν τῷ μέλλοντι συνεργίαν ἀποβλέπων σκοπὸς ἡμῶν θὰ ἐκτιμηθῆ δεόντως παρὰ τῶν εὐγενῶν ἐργατῶν τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς κινήσεως.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ», ἴτιο δὐλλογὴ χορικῶν ἀδμᾶτων ὑπὸ Α. Ν. Μάλτου δ. φ. Τεῦχος Α' ἐκδοὺς τετάρτη ἐκτυπημένη καὶ ἐπιδιορθωμένη. Ἐν Ἀθήναις 1911 (Βιβλιοπωλεῖον «Ἐστίας»).

Πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν ἐξεδόθη τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ ἐγκρίτου ἐν Ὁδησσῷ συναδέλφου, ὅστις ἀπὸ ἐτῶν ποικιλοτρόπως ἐμόχθησε καὶ μοχθεῖ ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς μουσικῆς παιδεύσεως καὶ ἐξημερώσεως τῆς νέας ἑλληνικῆς γενεᾶς. Ἡ ἐπηρμημένη δὲ καὶ ἐπιδιορθωμένη *τετρατὴ ἐκδοσις* τοῦ πονήματος δεικνύει τὴν μεγάλην αὐτοῦ σκοπιμότητα. Ἐν αὐτῇ εἰσήγαγεν ὁ συγγραφεὺς σημαντικὰς βελτιώσεις, ἀδήσας ἰδίᾳ τὸν ἀριθμὸν τῶν δημοθῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελῶν καὶ οὐκ ὀλίγας ξένας, ἰδίως γερμανικὰς καὶ ρωσικὰς μελωδίας προσθέσας. Ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ ἐξαίρει τὴν μέριμναν περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἐθνικῶν μελῶν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν σχολείοις. Ἀλλὰ καὶ λίαν ὀρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι «ἐν τῇ ἐκλογῇ καὶ δημοσιεύσει αὐτῶν ὀφείλομεν νὰ προβῶμεν μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ προφυλάξεως» διότι ἀναντίρρητον τυγχάνει, ὅτι κατὰ τὰς δεινάς ἐπὶ αἰῶνας περιπετείας τοῦ πολυπαθοῦς ἔθνους μας καὶ αἱ δημῶδες καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ μελωδίαὶ ὑπέστησαν ἀπιστεύτους ἀλλοιώσεις μέχρι τελείας παραθορᾶς· διὸ καθήκον εἶναι ἡμῶν ἐν τῷ ζήτηματι τῆς σχολικῆς ᾠδικῆς νὰ εἰμεθα πολὺ προφυλακτικοὶ καὶ νὰ μὴ ἐπιδαρύνωμεν τὴν τρυφεράν των παιδῶν ἀκοὴν διὰ μελωδιῶν καὶ ποιημάτων ὅλως ἀναρμόστων εἰς τὴν ἡλικίαν των».

Θερμὰ ἀπευθύνομεν συγχαρητήρια εἰς τὸν μουσοποιοῦν συναδέλφον διὰ τὰς ἀτρυττους καὶ ἀποτελεσματικὰς ὑπὲρ τῆς ὑγινοῦς μουσικῆς παιδεύσεως τῆς ἐλληνίδος νεολαίας προσπαθείας του. Γεγωνεὶα τῇ φωνῇ πρέπει πλέον νὰ διακηρυχθῆ, ὅτι οἱ ὑπὲρ τῆς μουσικῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεολαίας σκοπίμως μοχθοῦντες εἰσὶν οἱ μεγαλεῖτεροι προδιδασταὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον θὰ γράψωμεν καὶ περὶ τῶν δύο λίαν χρησίων ἐκδόσεων τοῦ κ. Ι. Πρωτοῦ, ἴτιο περὶ τοῦ «Ἐγκολπίου Μουσικοῦ Λεξικοῦ» καὶ περὶ τοῦ «Φημίου καὶ Δαμασκηνοῦ».

«ΣΑΤΑΝ» Κ. Γ. Μακροῖδου (Μεφιστοφελούς) — Ἐξεδόθη τὸ λαμπρὸν καὶ εὐφρέστατον σατυρικὸν καὶ γελοιογραφικὸν ἡμερολόγιον τοῦ 1912 εἰς 16,000 ἀντίτυπα. Ἡ ἀπαστράπτουσα σατυρικὴ καὶ γελοιογραφικὴ εὐφυία τοῦ νέου βυζαντινοῦ Ἀριστοφάνους, αἱ ἐκφραστικώταται σατυρικὰ εἰκόνες ὡς καὶ ἡ κομπὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐκτύπωσις καθιστῶσιν αὐτὸ περιζήτητον ἐντύπημα δι' ὅλας ἐν γένει τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Τιμᾶται ἀδελτον μὲν μόνον γρῶσα δ, δεδερμένον δὲ πολυτελῶς γρῶσα 10.